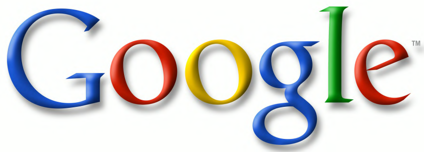

Hungary

AZ ÜGYVÉDSÉG ELLENI TÁMADÁSOK

★

AZ ÜGYVÉDI MUNKA DIJAZÁSA

KÉT DOLGOZAT

IRTA ÉS A BUDAPESTI ÜGYVÉDI KÖRBEN FELOLVASTA

Dr BALOG ARNOLD

BUDAPEST

1903

FORITX
B

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA

Az ügyvédség elleni támadások és az ügyvédi kar helyzete.*

I.

Az ügyvédi kar az utóbbi esztendőkben sokat foglalkoztatta a nyilvánosságot. Nyomasztó helyzetünk és a perrendtartás javaslataiban talált sérelmek miatti panaszaink a kamarák termeiből kihatoltak a nagyközönség körébe és ezek kapcsán a sajtó is gyakran foglalkozott helyzetünkkel és mozgalmainkkal.

Nem érdektelen annak feltüntetése, hogy a közvélemény organumai hogyan tárgyalták az ügyvédi kérdéseket?

A perrendtartás 1901. évi javaslatának megjelenése alkalmából kötelességünknek tartottuk rámutatni a javaslat azon intézkedéseire, melyeket magunkra nézve oly annyira sérelmeseknek találtunk.

Nem reméltük ugyan sohasem, hogy az uj törvény a mi bajainkon segiteni fog, sőt tudtuk, hogy a reform az ügyvédségtől lényeges áldozatokat kiván. Ugy találtuk azonban, hogy a javaslat minden előreláthatott mértéket tullépett, anyagi és erkölcsi érdekeinket minden ok és szükség nélkül sértette, az ügyvédség függetlenségét nagy mérvben érintette.

A javaslat kritikájában nem kivántunk sokat, még annyit se, mint amennyink ma van, nem kértünk olyant, ami a közérdekbe ütközik és mégis felszólalásaink, memorandumaink nyomán kisértett a gyanusitás, hogy a tervezet elleni «kirohanásaink» (Budapesti Napló 1901. évf. 91. sz.) jogosulatlanok, hogy mi az egész javaslatot csak «az ügyvédség haszna vagy kára szempontjából» biráljuk és hogy az ügyvédi kar csak azért száll sikra az ügyvédi kényszer mind nagyobb

* Felolvastatott a Budapesti Ügyvédi Körben 1902 november 20-án.

kiterjesztése mellett, mert sok az ügyvéd és nincs elég kereset. (Magyarország 1901 márczius 14.)

Amikor számadatokkal bizonyitottuk, hogy sehol a világon nincs ily egészségtelen tulnépesedés az ügyvédi karban: elneveztek bennünket «éhező farkasoknak» és panaszainkat azzal iparkodtak discreditálni, hogy az ügyvédek azt szeretnék, vajha minél kevesebb lenne az eszkimó és minél több a fóka.

Egy czikk a budapesti ügyvédeket akarta ugy feltüntetni, mint akik kizárólag helyi érdekekből agitálnak a tervezet ellen.

Egy félhivatalos czikk az egész ügyvédi kart vádolja «hamis ürügyek alatt teljesen indokolatlan magán- és osztályérdekek előtérbe tolásával». Ugyanezen közleményben olvassuk, hogy «a panaszos ügyvédek szóvivői kifogyhatatlanok a tulzásokban, ráfogásokban, ferditésekben és hamis ürügyekben a javaslat ellen». (Magyar Nemzet 1901 április 4.)

Csak legujabban (Magyarország 1902 szept. 30.) olvashattuk, hogy mi «az egész perrendtartást végig lovagoljuk abból a szempontból, hogy miből és hogyan lesz *kára* az ügyvédi karnak és hogyan lehet az ügyvédséget jövedelmezőbbé tenni.

Mivel pedig a jogi vizsgálatokról szóló törvényjavaslattal szemben is állást foglaltunk, ismét megszólal a félhivatalos és ránk fogja, hogy ezen (véleménynyilvánitás végett a kamaráknak megküldött) javaslat tekintetében véleményadásra nem vagyunk «illetékesek», hogy magatartásunk «kicsinyes», hogy «az ügyvédi kar tulnyomó nagy része éppenséggel nem is nézi az igazságügyi kérdéseket annyira az ügyvédi érdekek szempontjából, mint ahogyan azt Budapesten teszik». (Magyar Nemzet 1902 szeptember 30.)

Szó esett a kar tisztességéről is. Hogy pedig kétségünk se legyen az iránt, mily tárgyilagossággal itélnek meg bennünket ezen szempontból is: idézzük az «Ügyvédek ribilliója» czimü czikkből (Esti Ujság 1900 márczius 26.), hogy «a legtöbb ember kerüli az ügyvédet, mert fél tőle», hogy: «már ott vagyunk, hogy a nagyközönség ügyvéd és ügynök közt nem tesz különbséget».

Egy más czikkben felvilágositást nyer a nagyközönség arról, hogy «a régi tekintélyes jogászi hivatásból sokszor és

sokaknál futkározó ügynökösködés és expensnóta hajszóló ügyvédi foglalkozás lett». (Magyarország szeptember 30.)

Egy sikkasztó ügyvéd letartóztatása alkalmából azt olvashattuk, hogy «a kamarának sok olyan tagja van még, akik a most letartóztatottól csak annyiban különböznek, hogy még nincsenek letartóztatva». (Pesti Hirlap.)

Az Esti Ujság 1901. évi junius hó 18-iki számában imigy emlékezik meg karunkról: «..... Alig van társaság, melynek minden egyes tagja hajmeresztő dolgokat ne tudna beszélni az ügyvédi praxis dudvás hajtásairól. És sajnos, az ügyvédi kegyetlenség, a kiméletlenség és zaklatás, a megengedett és lehetséges összes formák és forumok kihasználása a költségpréselés mindennemü fajtája, stb., mindezek oly közönségesek és mindennapiak, hogy immár senkinek fel nem tünnek és senkit meg nem lepnek».

Az u. n. agrárok részéről is kifejezést nyert az irántunk érzett meleg rokonszenv.

A temesvári kivándorlási kongresszus alkalmából az egyik szónok a gazdasági válság okai közt felemlitette a jogkeresés nehézségeit és «az ügyvédek kapzsiságát». Ugyanezen kongresszusról irva, egy czikkiró «a törvényeink kijátszásán alapuló ügyvédi zsarolásokról» panaszkodik. (Hazánk 1902. évi augusztus 16.)

A falusi olvasókörök és gazdakörök pozsonyi országos gyülésére kibocsátott hivatalos meghivó szerint megbeszélés és határozathozatal tárgyává tétetik az is, hogy miként kell «a magukra hagyott szegény kisgazdákat és földmivelőket *az ezek tudatlanságával visszaélő lelketlen szakemberek* kiküszöbölésével adó-, telekkönyvi, illetéki és peres ügyekben teljesen megbizható jó tanácsokhoz juttatni».

Egy született főrend, báró Ambrózy István a főrendiházban méltatott bennünket, plebejusokat arra, hogy müködésünket jellemezze. Felvetette azt a kérdést, vajon melyek a nehézségek, melyek akadályokat görditenek a parasztbirtok kötöttségének elérése elé. Fejtegetéséből idézzük az ügyvédséget is érdeklő részeket: «Valahányszor veszélyeztetve látja magát ebben az országban egy be nem váltható önérdek, a liberalismus mögé bujik, rásüti a reactio bélyegét az actióra

.... Keressük azokat, akik érdekellentétben állanak a parasztbirtok megkötöttségének elvével és akik e miatt szenvednek. Kik azok? Szenvednek kétségkivül a perek és birtokcserék csökkenése következtében az ügyvédi, közjegyzői kar és a végrehajtók. Ezeken kivül a mezőgazdaság hulla-rablói, a liczitáczió hiénái, a földkereskedők, továbbá az ügyvédi kar kinövése, salakja, alja, szégyenfoltja a parasztnyuzó fiskális.»

Hogy pedig politikai müködésünkről mit tartanak némelyek, azt Bodnár Zsigmondtól tudtuk meg. (Hazánk 1901. évfolyamából.) Bodnár szerint: «Talán a legveszélyesebb politikusoknak az ügyvédeket tartják; akárhányan éppen az ügyvédek politikai befolyásának tulajdonitják azt a szerencsétlen és ferde helyzetet, melybe a müvelt emberiség politikai élete jutott. Egyetemes a válság, mert népboldogitó ügyvédek vezették a nemzetet, irányozták politikai életét. Ugyvédek csinálták a müvelt népek politikáját kivált a XIX. század harminczas évei óta és ha éppen más vitte a zászlót, más ember vezérkedett, az irány ügyvédi politika volt. Ők lázitották az egyént a tekintély képviselői, a társadalom oszlopai, a rend emberei ellen».

Ime, igy vélekednek a nyilvánosságnak némely organumai a magyar ügyvédi karról és különösen a budapesti ügyvédekről. Csoda-e, ha az igy informált nagyközönség szemei előtt hitelünk, tekintélyünk veszendőben van, mikor untalan olvassa, hallja a figyelmeztető szót: Hic niger est; hunc tu, Romane, caveto.

Olvastam ugyan a napi sajtóban itt-ott az igaz rokonszenv és elismerés sugallta czikkeket is, de olyant alig, amely teljesen átértette volna az ügyvédség hivatását és helyzetét. Igy nem csoda, hogy a nagyközönség sincs tisztában azzal, mi okozta a jelenlegi rossz helyzetet és mi adja meg jogosultságát a sorsunk javitására irányuló mozgalmainknak.

Jelen dolgozat czélja, hogy sorra vegyem az idézett támadásokban foglalt állitásokat és a teljesen ferde világitásban feltüntetett helyzetnek való képét mutassam be.

II.

A leggyakrabban hangoztatott vád a magyar ügyvédi kar, de különösen ellenünk, budapesti ügyvédek ellen, hogy minden jogreformot a mi speciális ügyvédi és különösen *budapesti* ügyvédi szemüvegünkön keresztül nézünk, a mi külön önző szempontjaink szerint itélünk meg.

Nem tárgyalom itt azt a kérdést, melyről már más alkalommal volt szerencsém szólani, hogy erős, erkölcsileg és anyagilag független ügyvédség a jó igazságszolgáltatásnak lényeges kelléke és hogy az ügyvédi kar minden irányban való függetlensége közérdek.*

Nem helyezem azt se előtérbe, hogy az ügyvédi kar mennyi szegény ember ügyes-bajos dolgát látja el teljesen ingyen; hogy a polgári perek ezrei folynak, amelyekben rendkivül nagy és nehéz peres és peren kivüli munkát fejtünk ki dijtalanul, hogy különösen a bünvádi perrendtartás életbelépte óta a törvényszékeknél teljesen ingyen, a kir. táblákon végtelenül alacsony tiszteletdij mellett végzünk olyan munkát, amelynek értéke évenként több százezer koronát tesz ki.

Az ország közállapotáról szóló jelentés szerint 1901-ben 3113 polgári és 3026 büntető-ügyben rendeltetett ki pártfogó ügyvéd és 5800 kir. táblai felebbviteli büntető tárgyaláson vett részt közvédő.**

Ezekben a számadatokban nincsenek bent a hivatalosan nem ismert ingyenes ügyeink, melyeknek száma a hivatalos számoknál is jóval többre rug. Ezeken felül a budapesti Jogvédő egyesület révén 1901-ben 620 ingyenügyet vittünk mi budapesti ügyvédek. (Reánk sokat gáncsolt budapesti ügyvédekre a pártfogó kirendelésekből a 620 jogvédő-egyesületi ügyön kivül esett 906 polgári, 848 büntető-ügy és 51

* Az ügyvédség a perrendtartás tervezetében. A Budapesti Ügyvédi Körben 1901 márczius havában tartott előadás.

** Ez utóbbiak mindössze 22,000 korona dijazásban részesültek, tehát egy ügy tanulmányozása és tárgyalása fejében átlag nem egészen négy koronát kaptak.

hétre 122 közvédői és 122 helyettes közvédői szolgálat, mig a kir. táblai főtárgyalások száma körülbelül 1500-at tett ki.)

Ha más nem, ezen évenként százezrekre menő értékü ingyenmunka indokolja abbeli szerény kivánságunkat, hogy ha valamely reform terveztetik, bennünket is meghallgassanak, és a törvényalkotásoknál azt is mérlegeljék, hogy a tervbe vett reform nem jelenti-e romlásunkat.

A társadalom pedig és annak organumai csak annyi tárgyilagosságot tanusitsanak velünk szemben, mint más társadalmi tényezőkkel és más hivatásbeliekkel szemben szoktak tanusitani.

Miért veszik éppen az ügyvédségtől rossz néven, hogy helyzetének javitásán fáradozik és nem mulasztja el az alkalmat, hogy az őt legközvetlenebbül érintő törvényművel foglalkozzék?

A gazdának, kereskedőnek, technikusnak, orvosnak, államhivatalnoknak, sőt még a birónak se vetik szemére, ha anyagi érdekeinek előmozditására törekszik, ezen czélra társul, gyüléseken részt vesz. Csak éppen az ügyvédnek nem volna szabad a saját jóvoltáért lépést tenni?

És ha közérdek, hogy a gazda, iparos, kereskedő, orvos, mérnök megélhetése biztositva legyen, hogy a hivatalnokot ugy fizessük, hogy fizetéséből tisztességesen megélhessen, talán csak éppen annyira közérdek az is, hogy ügyvédi nyomorról ne lehessen jogosan beszélni?

Az állam kiviteli jutalmakkal, ingyen vetőmaggal, szeszkontingenssel, adómentességgel, kamatmentes kölcsönnel, kiviteli præmiumokkal, stb. mozditja elő a földmivelést, ipart, kereskedelmet, anélkül, hogy ezektől a hivatásoktól e kedvezményekért bármily közvetlen ellenszolgáltatást vagy kedvezményt kivánna.

És e mellett az iparostól senki rossz néven nem veszi, ha a vámtarifában az ő productumainak védelmét kivánja, a termelőtől, ha magas gabona- és borvámot sürget. Mindenki természetesnek találja, hogy a mérnökök a vasuti és hajózási hálózat kiépitését sürgetik és az orvosok a nekik jogosulatlan eszközökkel versenyt okozó betegsegélyző egyletek ellen agitálnak.

Mindezek a hivatások nyilvánosan birálják a törvényjavaslatoknak, rendeleteknek őket érdeklő intézkedéseit, egyleteikben mozgalmakat inditanak nagyobb előnyök kivivása érdekében, országos kongresszusaikból a képviselőház elé járulnak kérelmeikkel és panaszaikkal, anélkül, hogy bárki ezen megbotránkoznék vagy bárki ebben önzést látna.

Ugyanaz a sajtó, mely bennünket azért támad, mert mozgalmat inditottunk a saját kari érdekeink megóvása, illetőleg érvényesitése iránt, ugyanez támogatja a kereskedők és földbirtokosok adóleszállitási kérelmeit, a köztisztviselők és vasuti hivatalnokok fizetésemelési törekvéseit, anélkül, hogy keresné, vajon kinek lesz haszna abból, ha ezek a törekvések sikerre vezetnek. Jogosnak ismeri el a sajtó minden társadalmi réteg, hivatás iparkodását sorsa javitására, még ha az összesség fizeti is meg a javitás értéktöbbletét.

Még élénk emlékünkben van az az idő, amikor 1895-ben a bünvádi perrendtartás életbeléptetése alkalmából ugyanez a sajtó oly erélyes mozgalmat inditott a sajtópereknek az esküdtbiróság hatásköre alól való kivétele érdekében és e mozgalmat lelkes támogatásban részesité az ügyvédi kar és különösen a budapesti ügyvédi kamara közgyülése.

Ami különösen azt a két törvényjavaslatot illeti, mely bennünket legközelebbről érint és amely két javaslatról mondott birálatunk idézte fel az önzés szemrehányását, néhány szót kell szentelnünk önző eljárásunk jellemzésének.

Azt irják rólunk, hogy a perrendtartást végig lovagoljuk abból a szempontból, hogy miből lesz kára vagy haszna az ügyvédi karnak. De vajon ki az, aki helyzetünkben hallgatna, midőn a törvénytervezetből ugy látjuk, hogy anyagi és erkölcsi függetlenségünk megrontásától kell félnünk?

Ezekkel a támadásokkal szemben csak az a csendes, de a nagyközönség körében teljesen észrevétlenül maradt elégtételünk van, hogy a miniszter által összehivott szakértekezleten az ország legkiválóbb jogásztekintélyei támogatták a perrendtartási javaslat ellen tett kifogásainkat és maga a miniszter is elismerte e kifogások jórészének jogosultságát az által, hogy a tervezet több rendelkezését a képviselőház elé terjesztett javaslatban a mi előterjesztéseink alapján módositotta.

Ismételten hangsulyozzuk, hogy mi anyagi helyzetünk *javitását* a perrendtartás keretében soha nem követeltük, hogy a perrendtartási javaslatokat anyagi helyzetünk *jobbá tétele* szempontjából soha sehol kritika alá nem fogtuk. Mindössze a jelenlegi sivár helyzet *rosszabbá tétele ellen* védekeztünk és állást foglaltunk azok ellen az intézkedések ellen, amelyeket magunkra lealacsonyitóknak tartottunk, és amelyek szólásszabadságunk veszélyeztetésére is alkalmasaknak mutatkoztak. Ami a jogi vizsgálatok reformját czélzó javaslatot illeti, kétségbe vonták azt is, hogy illetékesek vagyunk a véleménynyilvánításra. De kérdem, akkor kik kompetensek megmondani, milyen reform révén részesül jobb elméleti és gyakorlati kiképzésben az ügyvédi pályára készülő ifju? Az egyetemeket és akadémiákat elfogultaknak deklarálták e kérdésben és most már az ügyvédi kar sem volna illetékes a véleménynyilvánitásra?

Hogy pedig mindkét javaslatot mennyire nem egyoldaluan, csakis a saját érdekeink szempontjából fogjuk fel, azt alább lesz még alkalmunk bizonyitani.

A bennünket ért támadások azt is megkisérlették, hogy az ügyvédi kart két táborra oszszák, budapesti és vidéki ügyvédségre és azzal iparkodtak az igy megkülönböztetett ügyvédek közt az ellentéteket felidézni, hogy egészen mások a vidéki ügyvédek érdekei, mint a budapestieké.

A legutóbb tartott országos ügyvédgyülés azonban hatalmasan dokumentálta, hogy a budapesti és vidéki ügyvédek közt kivétel nélkül minden, a kart érdeklő kérdés tekintetében a legteljesebb egyetértés uralkodik. Még olyan kérdésekben is teljes és zavartalan a harmonia az ország ügyvédi karában, amely kérdések tekintetében a budapesti ügyvédek érdekei ellentétben látszanak lenni a vidéki ügyvédek érdekeivel. Igy, hogy egyebet ne emlitsünk, pl. a könyvkivonati illetékesség és ezzel kapcsolatosan a fizetési meghagyások költsége kérdésében az összes ügyvédi kamarák a budapesti kamara véleményét fogadták el.* Alaptalan tehát a «Magyar

* Hogy a jogi akadémiákkal biró városokban székelő kamarák a jogi tanulmányokról és jogi vizsgálatokról szóló törvényjavaslatok tekin-

Nemzet» szeptember hó 30-iki számában közölt az az állitás, hogy az egyes ügyvédi kamarák a budapesti kamara álláspontját sok kérdésben nem tették magukévá. Ha czikkiró állitásának hiteles czáfolatát kivánja, csak az igazságügyminiszteriumban levő kamarai jelentéseket kell megtekintenie.*

A bajok is, amelyeket az ügyvédi kar panaszol, sok tekintetben egyformák Budapesten és a vidéken.

Az ügyvédi rendtartás számos intézkedéseinek reformját, a zugirászat megfékezését, a kereskedősegédek konkurrentiájának megszüntetését, a fegyelmi jog komolyabb gyakorlását, az ügyvédi előképzés reformját *az egész ügyvédi kar egyeteme* évtizedek óta folytonosan sürgeti. A perrendtartás első javaslatának sérelmes intézkedései: mint az ügyvédeket terhelő birságok, a kártéritésben való marasztalás, stb., épp ugy fenyegették a budapesti ügyvédeket, mint a vidékieket, valamint a még ma is fenmaradt sérelmes rendelkezések sem egyoldaluan és egyesegyedül bennünket fővárosiakat érintenek.

A sulyos gazdasági helyzetnek következményei: a forgalom teljes hiánya, a kereskedelem és ipar pangása pedig a vidéken épp ugy érezhető, mint a központban és a helyzet megváltoztatása egyformán érdeke a magyar ügyvédi kar minden tagjának.

III.

Azt állitja a Magyar Nemzet szept. 30-iki számában, hogy a vidéki kamarákat azért is «hidegen hagyják a budapesti panaszok», mert «a tulnépesedés nagy és végzetes csapása tulajdonképpen csakis a budapesti kamarát nyomja».

Hogy a tulnépesedés Budapesten érezhető leginkább, az bizonyos. De téved aki azt hiszi, hogy csak Budapesten okoz a karba való beözönlés bajokat.

Ennek ellenében ismételten hivatkozunk arra, hogy mig Magyarországon minden 3450 lakosra esik egy ügyvéd, addig

tetében a jogi akadémiáknak inkább kedvező álláspontját foglalták el, az épen nem csodálatos, és az összhangon nem is változtat.

Németországban csak minden 8500-ra, Ausztriában pedig minden 6000 lakosra esik egy és igy éppen nem lehet apodictice állitani, hogy a tulnépesedés *csak* Budapesten észlelhető.

E mellett az sem hagyható figyelmen kivül, hogy ha Budapesten az ügyvédek számának emelkedése és a gazdasági stagnatio továbbra is a jelenlegi mértékben tart, a már az utóbbi esztendők alatt megkezdett kitelepülés könnyen nagyobb arányokat ölthet és a vidéki kamaráknak igen sok helyen már most is nagyon ingadozó egyensulyát is könnyen felbillentheti.

A tulnépesedés kérdésének tárgyalásánál első sorban azt kell megállapitanunk, mi az oka annak, hogy az ügyvédi pályára való tódulás folyton tart és az egyensuly semmiképp helyre nem áll?

Ugy hiszszük, hogy ez az állapot nem csupán egy oknak az okozata, hanem több tényező közrehatásából keletkezett.

Előre kell bocsátanom, hogy nemcsak az ügyvédi karban mutatkozik tulproductio, de csaknem minden szellemi foglalkozás terén. A nemzet egész fiatalsága az u. n. diplomás pályák felé fordul és elárasztja az országot a foglalkozást keresők özönével. A középiskolák tanulóinak számbeli emelkedését mutatja az alábbi táblázat:

	gymnasista	realista
1891—95. években átlag ...	37,645	8210
1891—96. években átlag ...	45,304	9500
1901. évben ...	49,434	9868

Érettségi vizsgát tett:

	gymnasiumban	reáliskolában
1890. évben ...	1,946	227
1901. évben ...	3,200	550

A tanitóképző intézetekben az 1891—95. években 4586 volt az évi átlag, 1898-ban 6345, 1901-ben 8800 tanuló volt beiratkozva.

A főiskolák hallgatóinak évi átlaga 1886—90. években 5035, 1891—95-ben 5407, 1896—1900-ban 7855 volt, mig az 1901. évben már 9268 iratkozott be az egyetemekre és akadémiákra. A hallgatóknak különböző szakok szerint való megoszlását a következő tábla tünteti fel:

	Jog-hallgatók	orvos-növendékek	bölcsészet tanhallg.	müegyet. hallg.
1886—1890. években	2559	1275	404	541
1891—1895. években	2972	1048	453	729
1896—1900. években	4785	777	881	1256
1901. évben	5611	683	1241	1565

A magasabb müveltség terjedése igen helyes, üdvös dolog volna, ha nem járna azzal a veszedelemmel, hogy a közép- és felső iskolák proletárokat nevelnek, akiket nem tudunk foglalkoztatni.

Hazánkban alig van nagyipar és nagykereskedelem, nincs vállalkozó szellem és igy a középiskolát végzett fiatalságnak (aki nem megy el papnak, katonának, gazdának) alig van más választása, mint a jogi, orvosi, tanári, mérnöki és hivatalnoki pálya között.

A tanári pálya aránylag kevés anyagi sikerrel biztat és mégis már erősen tul van terhelve. Az orvosi kar a nagyvárosokban, különösen Budapesten rendkivüli tultömöttségben szenved; apró, kis helyeken pedig a nép indolentiája és a fizetéses állások rossz javadalmazása folytán siralmas existentiát helyez kilátásba. A mérnökök százai vannak állás és foglalkozás nélkül.

Mivel pedig a szerényebb jövedelmezőségü tanári és vidéki orvosi pálya nem elég kecsegtető: a fiatalok legnagyobb része a jogi iskolákat keresi fel, ugy gondolkodván, hogy a jogvégzettség a legtöbb oldalu minősitést biztositja. Az állami és az autonom közigazgatási, a birói és ügyvédi pályák közt választhat később a jogvégzett fiatal ember.

A szegényebb sorsu ifjakat ezenfelül különösen kecsegteti a jogi szakban a kényelmes és gyors pályavégzés kilátása.* A $3^1/_2$—4 évi tanulmányi időnek már első napján kenyérkeresete után láthat az ifju. A szorgalmasabbja délelőtt 2—3 órára eljár az egyetemre, több időt nem igen kell ott töltenie; hogy az összes kötelező tárgyakat végig hallgassa, átlag heti 20 órára kell félévenként beiratkoznia. A szegényebb része még a kötelező tárgyakat sem hallgatja, hanem egész idejét

* L. a budapesti Ügyvédi Kör memorandumát. Közölve Ügyvédek Lapja 1902. évf. 44. sz.

kenyérkeresettel tölti. Minek is hallgatna előadásokat, mikor e nélkül is tehet vizsgát és mikor a fővárosnál, állami hivatalokban, vasutaknál és ügyvédi irodákban szivesen foglalkoztatják a joghallgatókat. Tudok joghallgatót, aki rendszeresitett vasuti hivatalnok, mások kinevezett postatisztekként müködnek, vannak, akik a miniszterium és a főváros számvevőségi osztályán vagy az országos statisztikai hivatalban mint kinevezett számgyakornokok vagy számtisztek dolgoznak. Arra is tudok példát, hogy a czimzetes joghallgató valósággal a kereskedelmi akadémia egy évi tanfolyamának hallgatója volt az egyetemi előadási idő alatt. A miniszteriumok, a biróságok, a főváros hivatalai telvék dijnokokkal, akiknek az egyetem padjain volna helyök és akik családos emberek kenyerét veszik el.*

Mi ügyvédek is sok joghallgatót foglalkoztatunk az egyetemi előadások ideje alatt, elvonván őket a komoly tanulástól.

Ugy a hatóságok, mint az ügyvédek ezzel egyenesen segédkezet nyujtanak a hanyagsághoz és az egyetemi szabályok megsértéséhez, előmozditják azt, hogy a minősitési törvények kijátszassanak és hogy olyanok jussanak egyetemi oklevelekhez, akik soha előadást nem hallgattak.

Az ügyvédvizsgáló bizottságban felvetettem azt az inditványt, melyet a bizottság magáévá is tett, hogy gondoskodás történjék az iránt, hogy a törvényhatósági és állami hatóságok, biróságok, ügyvédek joghallgatót az egyetemi előadások ideje alatt ne alkalmazhassanak. Ennek az eszmének megvalósitása esetén megszünnék a budapesti egyetem jogi karára tóduló áradat jó része, elteréltetnék a jogi pályáról számos olyan fiatal ember, aki soha egyetemi előadást nem hallgat és aki a szükséges tudományos előképzést meg nem szerzi.

Ezen inditvány ellen felhozták azt, hogy éppen azok-

* *Székely Ferencz* a jogi vizsgák reformjáról tartott jogászegyleti előadásában a következőket irja: A joghallgatók tulnyomó nagy része kenyérkeresetre van utalva. Minthogy pedig mint correpetitor, magántanitó, nevelő, dijnok, ügyvédi vagy kereskedelmi irodai alkalmazott, számvevőségi és egyéb kis-hivatalnok legkönnyebben Budapesten nyerhet foglalkozást, tömegesen ide tódul.

kal szemben kiván méltánytalan szigort alkalmazni, akik rá vannak utalva a kenyérkeresetre. Ámde, ha meggondoljuk, hogy más hivatásra való előkészület is csaknem lehetetlenné teszi az egyetemi előadások alatti jövedelmező foglalkozást, éppen nem tünik fel méltánytalannak a javaslat, mert amit keresztül lehet vinni más fakultásokon, épp ugy keresztül lehet vinni a jogi karon is.*

Ha pedig ennek ellenében a jogi pályára való előkészület teljesen eltérő természetét hozzák fel, illetve konstatálják, hogy számos fiatal ember az előadások hallgatása nélkül csupán könyvből sajátitotta el a vizsgálatok anyagát, erre válaszom az, hogy éppen az a nagy baj, hogy számosan minden elméleti előképzés nélkül szereztek oklevelet. Ezek az u. n. routinierk, hogy ugymondjam jogásztechnikusok, ugy a birói, mint az ügyvédi pályán máris igen sokat ártottak, és éppen nem közérdek, hogy számuk még szaporodjék. A köztük található egy-két kivétel pedig nem szolgálhat a szabály megállapitásánál irányadóul.** Miért állitják fel szabályul a jogi iskolába való beiratkozást, a leczkekönyvek láttamozását és mire valók az egyetemi előadások is, ha abból a feltevésből indulunk ki, hogy a jogi tanulmányokat magánuton is el lehet sajátitani?

Amig azon feltétlenül helyes elv alapján állunk, hogy a jogi képzettség az előadások hallgatása nélkül magántanulással nem szerezhető meg, mindaddig ezt az elvet respektálni kell és nem szabad az államnak, sem egyéb köztestületeknek részt venni a szabályok kijátszásában és egyik ténynyel egyenesen meghazudtolni a másikat.

Ez áll reánk ügyvédekre is, akik a jog őrei vagyunk,

* Az orvosnövendék és technikus hetenkint nem 18—20 köteles órát, de 35—40-et is kénytelen hallgatni és az órák beosztása olyan, hogy a növendéknek nem marad ideje egyáltalán semmi mással sem foglalkozni.

** Igy semmiesetre köznapi emberre nem irányadó, amit Bismarck saját magára vonatkozólag mondott: «Man lernt in acht Tagen aus den Heften, was zum Examen nöthig ist». (Graf Alexander Keyserling. Ein Lebensbild aus seinen Briefen und Tagebüchern zusammengestellt von seiner Tochter. Berlin, 1902.)

és akiknek ezen a ponton még azt a rendkivüli fontos érdeket is meg kell óvnunk, hogy karunkba csak tökéletesen képezett tagok jussanak be.*

Persze ezen fejtegetések ellen is azt fogják felhozni, hogy az ügyvédi kar tiszta önzésből kivánja a jelenlegi állapot megszüntetését; kivánja azért, hogy megnehezitse az ujabb elemeknek az ügyvédi pályára való léphetését. Inditványom azonban nem jelenti a jelenlegi *status juris* változtatását, hanem csakis a jogtalan tényleges állapot megszüntetésével *a jogi állapot helyreállitását.* Első sorban ezen intézkedésnek nem is az lesz az eredménye, hogy az ügyvédi karba jövőben kevesebben fognak belépni, hanem hogy *az összes jogi pályákon* a jelenlegi egészségtelen tultengés némileg sanáltatik.

Leginkább azonban a jogi oktatásnak lenne haszna az inditvány végrehajtásából, mivel azok, akik ma előadást nem hallgatva, compendiumokból és jegyzetekből készülnek a vizsgákra, amelyeken hosszas bukdácsolás után keresztül csusznak, mondom, azok kényszerülve lesznek komolyan a tanuláshoz látni. E mellett a budapesti egyetemnek központi, felszivó hatása is jórészt csökkenni fog, mivel ezentul a szegénysorsuaknak, akik a czimzetes jogászkodás mellett nem szentelhetik egész napjukat a kenyérkeresetnek, sokkal alkalmasabb és olcsóbb leszen vidéken folytatni tanulmányaikat.

* Ami az ügyvédeket illeti, nekünk azt is meg kell gondolnunk, hogy sehol a világon nem fluctuál oly gyakran az irodai személyzet, mint nálunk. A joghallgató irnok alkalmazása csak ideiglenes, ép ugy ideiglenes az ügyvédjelölt gyakornokoskodása is. Mindkettőnek szolgálatát félbeszakitja a vizsgákra való előkészülés. Németországban és Ausztriában az ügyvédi irodáknak kezelő személyzete nem a joghallgatókból recrutálódik, hanem az ügyvédi irodatiszti, ugynevezett sollicitatori pálya éppen olyan önálló hivatás, mint a biróságoknál és más hatóságoknál a kezelőtiszti pálya; és nem egyszer olvashatjuk, hogy a bécsi ügyvédi kamara ilyen sollicitatornak ugyanazon ügyvédnél töltött 25—30 éves szolgálata alkalmából hivatalos jubileumi ünnepet is rendezett. Igy az ügyvédi irodának kezelő személyzete az állandóság jellegével bir, mig a fogalmazó személyzetnek nagyobb állandóságát biztositja a gyakorlati idő hosszabb tartama.

De nemcsak a tanulmányi idő felhasználása tulságosan kényelmes a jogi pályán. A jogvégzett ifju befejezvén a $3^{1}/_{2}$—4 évi jogi kurzust, következnek a szigorlatok. A szorgalmas diák természetesen ott teszi szigorlatait, ahol tanulmányait folytatta; a budapesti egyetem komoly hallgatói tehát itt maradnak. Ellenben azok, akik az egyetemi előadások kerülésével voltak egyetemi hallgatók, elmenekülnek Kolozsvárra, ahol csak ugy ontják a juris doctorokat. Innen van, hogy mig a budapesti egyetemen az 1900/901. tanév második felében 3235, a kolozsvári egyetemen pedig csak 817 beiratkozott hallgató volt, addig a budapesti egyetemen az első jogtudományi szigorlatra 277, a kolozsvárin több mint kétszer annyi: 595 végzett jogász jelentkezett. Budapesten összesen 1000 jogtudományi és 290 államtudományi, Kolozsvárott 1194 jogtudományi és 299 államtudományi szigorlat tartatott.

Jellemző, hogy mig Budapesten átlag a szigorlatoknak 27%-a fogadtatott el, addig Kolozsvárott megforditva átlag csak 27 százalék bukott. A pótszigorlatok közül pedig Budapest 72, Kolozsvár 92 százalékot fogadott el.

Az 1901/902. tanévben a helyzet még különösebb képet mutat. A budapesti egyetemen a II. félévben beiratkozott 3140, a kolozsvárin 1036 joghallgató. Szigorlat tartatott Budapesten 813, Kolozsvárott 1456, jogtudorrá avattak Budapesten 220-at, államtudorrá 93-at, Kolozsvárt jogtudorrá 323-at, államtudorrá 147-et. Hogy pedig az áradat még növeknőben van, annak jellemzésére elegendő, ha utalok arra a körülményre, hogy mig Budapesten 254, addig Kolozsvárott 670 első szigorlat tartatott.

Ezeknek az adatoknak ismerete mellett ki csodálkozik azon, hogy mindenki, aki a jogi tanulmányokat komolyan veszi, — tehát nemcsak az ügyvédi kar — fázik a még nagyobb decentralisatiótól, amikor két egyetem mellett is már tulságos a decentralisatio.

Látjuk tehát, hogy a szigorlatoktól nem igen kell félnie az absolutoriumot nyert ifjunak, ami már a jogi pályára való lépéskor is erősen combinatióba jön.

Az egyetemi tanulmányok befejeztével a fiatal embernek választani kell a közigazgatási, birói és ügyvédi szakok közt.

A törvényhatóságoknál és a miniszteriumokban rendkivül korlátolt az üresedésbe jövő állások száma, ugy hogy rövid időn belül való felvételre és azonnali dijazásra nem számithatni. Igy jelenleg a kereskedelemügyi, belügyi és földmivelésügyi miniszteriumok mindegyikében 20—25 fogalmazó-gyakornok szolgál dijtalanul és mindegyik helyen kétannyi dijtalan fogalmazó-gyakornok aspiráns van előjegyezve. Az igazságügyminiszteriumba közvetlenül nem is vesznek fel fogalmazó személyzetet, hanem a biróságoktól rendelnek be a kisebb állásokra aljegyzőket és jegyzőket.

A budapesti biróságoknál a joggyakornokok létszáma szintén zsufolásig be van töltve, egy-egy üresedésre 70—80 előjegyzett vár. De nem is mindenkinek van annyi önmegtagadása, hogy eleinte ingyen, később ötszáz forintért háromnégy, esetleg öt esztendeig szolgáljon, mert a budapesti joggyakornokok előléptetési viszonyai az utóbbi időben bizony igen nagyon megromlottak.

Ezek az abnormális állapotok, valamint az ügyvédi irodák megszokása az egyetemi élet idejéből, idézik elő azután azt, hogy annyi jogvégzett fiatal ember megy ügyvédjelöltnek.

Az ügyvédjelöltek gyakorlati ideje is könnyen és gyorsan telik el. Köztudomásu tény, hogy az ügyvédjelöltek egy része a három évi gyakorlatból egyet a szigorlatokra, egy felet az ügyvédi vizsgára való készüléssel tölt el — irodán kivül; mig tehát egyik rész az elméleti képzést hanyagolja el teljesen, a másik rész az amugy is tulrövid gyakorlati időt kurtitja.

És azután következik az ügyvédi vizsga, amely a legutóbbi időig puszta formalitás volt. Bukott évenként átlag 6—8%, arra pedig lustrumok alatt sem volt példa, hogy valakit másodszor visszavetettek volna.

Az ügyvédi vizsgálat reformját is esztendők óta hiába sürgetjük. Hiába mutatunk rá, hogy a törvény mai szövege mellett csaknem mindenki boldogul az ügyvédi vizsgán. Másodszor nem igen buktat a bizottság, mert nem akarja örökre elzárni a jelöltet a választott pályától. Ez volt egyik oka annak, hogy a vizsga elvesztette jelentőségét, hogy mindenki letette ezt a par excellence gyakorlati vizsgát, akár volt gyakorlaton, akár nem.

Az utóbbi években a vizsgálat szinvonalának emelése a bizottság kebeléből, az ujonan kinevezett elnöktől indult ki. A bizottság kezdte komolyan mérlegelni, hogy a jelölt bocsátható-e ügyvédi gyakorlatra, rábizhatók-e azok a fontos erkölcsi és anyagi érdekek, amelyeknek képvilesetére hivatva van?

És már az első évben még mindig meglehetősen alacsony mérték alkalmazása mellett, ugy találta a bizottság, hogy a jelöltek egy negyedrészének nem adható diploma (legtöbbször a kellő gyakorlat hiánya folytán), ami már magában is szomoruan illustrálja egy hosszu mult hibáit és mulasztásait. Bámulatos az az elbizakodottság, amelyet a jelöltek egy része a gyakorlati idő felhasználása és a vizsgálatra való készület körül tanusit. Valóságos missiót teljesit az ügyvédi kar szinvonalának emelése érdekében az ügyvédvizsgáló-bizottság elnöke, amikor vezető szellemével visszaadja e vizsgálat komolyságát. Nehogy pedig azt higyje valaki, hogy valami ádáz szigor uralkodik ma az ügyvédi vizsgán, utalok arra, hogy mig nálunk az átmenet első esztendejében 24% volt a bukottak száma, addig a kiválóan gondos elméleti és gyakorlati előképzettségü porosz jelöltek közül a Justizprüfungs-Komission 22%-ot buktatott meg a mult évben.

A gyakorlati kiképzés terén mutatkozó visszás állapotoknak akar véget vetni az az irány, mely kivánja a joggyakorlati idő meghosszabbitását és az ügyvédi vizsgálat szinvonalának emelését.

Nehogy pedig azt higyjük, hogy ezt az «önző» reformot csak az ügyvédek kivánják, utalunk *Oberschall Adolf* kir. táblai elnök véleményére, aki három évi gyakorlatot kiván az ügyvédi vizsga előtt, egyet pedig az után.

Székely Ferencz koronaügyész, az ügyvédvizsgáló-bizottság elnöke az elméleti vizsgák letételétől számitott három évi gyakorlati időt javasol az ügyvédi vizsga előtt és egy évi gyakorlatot az ügyvédi vizsga után.

Grecsák Károly curiai biró (*Jogt. Közl.* 1902. évf. 153. l.) négy évi gyakorlatot proponál és az ügyvédi vizsga szigoritását kivánja, mert a vizsgarendszer lanyhasága és enyhesége folytán oly egyéneket is bocsátanak az ügyvédi pályára,

akiknek nincsen meg a szükséges elméleti és gyakorlati képzettségük és éppen ezért könnyen tévednek oly utakra, melyek magasztos feladatuktól elvezetnek. Ezeken a hátrányokon másképp, mint az ügyvédi vizsga szigoritásával segiteni nem lehet.

Vargha Ferencz főügyész-helyettes szintén az elméleti vizsgától számitott négy évi joggyakorlat hive és álláspontjának indokolásaképp felhozza, hogy «ha megnehezitjük a jogi pályára lépés feltételeit, ezen a réven azt érjük el, hogy a gondosabb selectio folytán csak a kiválóbb elemek fogják ezt a hivatást választani. Kisebb lesz ugyan a mennyiség, de értékesebb a minőség. Ha pedig a jogi pályára lépők képzettsége magasabb, ez az egész igazságszolgáltatásra kihatással van. (*Jogt. Közl.* 1902. évf. 85. l.)

Ime, az a «kultura-többlet», melyről a Magyar Nemzet oly fensőbbséggel mondja, hogy nem tudja megérteni, miért ragaszkodunk hozzá, hóditásokat tesz a kivülünk eső világban is, azoknál az előkelő gondolkodásu igazságügyi politikusoknál, akik megértik, hogy a «sulyosabb elméleti census rendszere» nemcsak kudarczot nem vallott, de az még tovább fejlesztendő.

Amikor tehát mi mindezeket a reformokat óhajtjuk, nem valami önző, saját hasznunkat kereső tekintet vezet bennünket, hanem *egyes-egyedül az a szempont*, hogy mennél teljesebb elméleti és gyakorlati képzettséggel biró tagjai legyenek az ügyvédi karnak.

IV.

Az ügyvédek és különösen a budapesti ügyvédek számának nagysága még egy speciális körülményben találja magyarázatát. Mig más államokban a kereskedelem és ipar a vidék nagyobb városaiban meglehetősen decentralisálva van, addig nálunk a forgalom tulnyomó nagy része Budapestre van központositva. Budapest a nemzetközi forgalmat közvetitő góczpont és az országon belüli kereskedelem szálai is ide futnak össze, mert itt vannak a legnagyobb gyárak, ipartelepek is.

A pályavégzett ifjak ambiczióját a központban lebonyolódó forgalom ösztönzi a fővárosban való megtelepedésre; itt szélesebbkörü jövőre van kilátása, mint a vidéken.

Amig a gazdasági fellendülés tartott és a forgalom az egész országban emelkedett, a budapesti ügyvédek abnormálisan magas létszáma mellett sem látszott az ügyvédi kérdés a maga félelmetes nagyságában. De jöttek a rossz idők. A nagykereskedők egy része tönkrement, más része üzletét korlátozta; a forgalom fenakadt, a hitel lényegesen csökkent. A piacz teljes bizonytalansága azt idézte elő, hogy a kereskedelmi életben a bizalom is megrendült.

Ebben a sulyos gazdasági válságban a kereskedelemmel és iparral együtt szenved a budapesti ügyvédek tekintélyes része. Számos ügyvédi iroda munkája lényegesen megcsappant, különösen olyanoké, amelyek kereskedelmi követelések érvényesitésével foglalkoznak.

Tudjuk ugyan, hogy az ügyvédi tevékenységnek ez a része (tudniillik kereskedelmi követelések érvényesitése) nem találkozik tudós igazságügyminiszterünk rokonszenvével, aminek ő a parlamentben nyilt kifejezést is adott. Ámde mi az ügyvédség hazai szervezete mellett nem tehetünk az ügyvédi tevékenységnek különböző ágazatai közt megkülönböztetést és az olyan ügyvédek érdekeit is figyelembe veendőnek tartjuk, akik — horribile dictu — kereskedelmi követelések behajtásával — még pedig nagyobb mértékben — foglalkoznak.

Törvényeink nem ismerik az ügyvédi kar bifurcatióját, ugy, hogy az érdemleges pervitel mellett ma mindenikünk foglalkozik olyan teendőkkel, melyek Francziaországban, Belgiumban, Olaszországban az avocat teendői közé nem tartoznak. Ezekben az országokban nemcsak ügyek szerint van megosztva az ügyvédi functio, hanem a konkrét ügy keretén belül is bizonyos teendőket az avocat, másokat az avoué végez. Ez a kettéválasztása a perbeli szerepnek ott törvényen alapul. Nálunk azonban ugyancsak törvény irja elő, hogy ugyanaz az ügyvéd, aki a pert előkésziti, a pert végig is tárgyalja és a meghozott itélet végrehajtását is vezeti. Amint tehát az érdemleges nagy pereknek tisztán kezelési

teendőit kénytelenek vagyunk magunk ellátni, épugy mindenikünk elvállalja teljesen világos követeléseknek érvényesitését is.

Egyébként, hogy az ügyvédek a kereskedelmi követelések behajtásával oly tömegben foglalkoznak, annak egyik oka az a rendszer is, amelyet biróságaink — különösen a kir. táblák és a kir. Curia — az ügyvédi munkadijak megállapitásában követnek.

Az érdemleges, hosszu tanulmányt, időt igénybe vevő szellemi munka dijazása ugyanaz, sőt sokszor még kevesebb, mint a blankettamunkáé. Felelősségteljes, bonyolult ügyekben pár forinttal értékelik felsőbiróságaink az ügyvédi tevékenységet, ugyanannyival, vagy kevesebbel, mint azonos perérték mellett a behajtásos ügyek beadványait.

Ha a biróságok érdemleges munkánkat ennyire méltányolják, csoda-e, ha az ügyvédek jó része szivesebben foglalkozik az olyan ügyekkel, amelyeknek elintézése jobb dijazás mellett nem kiván sem oly sok időt, sem akkora fáradságot, tanulmányt.

Már most hogyan kivánják megszüntetni irányadó köreink azt az aránytalanságot, amely az érdemleges és blankettamunka dijazása körül ma tapasztalható? Akképpen tervezik a kétféle dijazás között az egyensulyt helyreállitását, hogy a perrendtartásról szóló törvényjavaslat az ügyvédi kényszert megszünteti, ezzel a behajtásos ügyek jó részét elvonja az ügyvédek kezei alól és a megmaradt ügyek másik tekintélyes részére nézve behozza a kötelező fizetési meghagyásos eljárást. E mellett éppen semmi garancziánk nincsen arra nézve, hogy a perekben és a fizetési meghagyásos eljárásban minő dijak állapittatnak majd meg, ugy, hogy egyszerre arra ébredhet a nagy városokban, de különösen a Budapesten székelő ügyvédek fele része, hogy a rossz gazdasági viszonyok folytán máris alacsony jelenlegi jövedelmei a reform folytán harmadára, negyedére csökkennek. Hogy pedig ez nemcsak olyan tulzás vagy rémlátás, azt minden, a viszonyokkal ismerős biró is megerősitheti.

A perrendtartás reformja, a szóbeli eljárás behozatala, a perorvoslatok korlátozása különben is csökkentőleg hat az

ügyvédi jövedelemre, különösen ha a végrehajtási eljárás is olyan módon reformáltatik, amint az tervbe van véve.

Már most, kérdem, érdeke-e az a köznek, érdeke-e az igazságszolgáltatásnak, hogy egy összetört, anyagi és erkölcsi függetlenségében megingatott kar vegyen részt az igazságszolgáltatásban? Nem-e több kárt okoz majd *ez az ügyvédség* az igazságszolgáltatásnak, mint amennyi haszon háramlik az egyes esetben a pervesztes félre abból, hogy a peres eljárás egy-két koronával olcsóbbá vált?

De az államnak azért sem szabad ily nagy és végeredményében az igazságszolgáltatásra is végzetessé válható hibát elkövetnie, mert nem az ügyvédség az oka a jelenlegi helyzetének, hanem jórészben az igazságügyi törvényhozás és kormányzat.

Az ügyvédség évtizedek óta követeli az ügyvédrendtartás reformját, a zugirászat megfékezését, az ügyvédi vizsga szigoritását és a fegyelmi jog erélyes kezelését. Most ujból kopogtatunk a törvényhozás ajtaján azzal a szerény kivánsággal, hogy az ügyvédi reform a perjogi reformmal párhuzamosan valósittassék meg, de ma is kevés kilátásunk van a sikerre.

V.

Az ellenünk felhozott vádak legsulyosabbjai a nép zsarolását, nyuzását, kegyetlen zaklatását vetik szemünkre; költségpréseléssel, a formák kihasználásával, kapzsisággal, lelketlenséggel vádolnak bennünket. Nemcsak egyes kivételes eseteket emlitenek, de azt állitják, hogy «alig van társaság, melynek minden egyes tagja hajmeresztő dolgokat ne tudna beszélni az ügyvédi praxis dudvás hajtásairól». Ezekről a visszaélésekről azt állitják, hogy azok «oly közönségesek és mindennapiak, hogy immár senkinek fel se tünnek».

Megdöbbenve olvassuk ezeket a vádakat, mert azt látjuk belőlük, hogy mindannyian gyanu alatt állunk.

Ha azonban a valóságot vizsgáljuk, ugy találjuk, hogy ezek a borzasztó állapotok korántsem oly borzasztók és az álli-

tólagos visszaélések éppen nem oly közönségesek és mindennapiak, mint a miként azokat feltüntetik.

Nem akarjuk tagadni, hogy az ügyvédi karban is vannak olyanok, akiknek müködése az ügyvédi tisztességet sérti, akiknek magaviselete nem egyeztethető össze a kari becsület követeléseivel. De — kérdem — csak az ügyvédi kar-e az, melyben visszaélések fordulnak elő? Nem akad-e minden más testületben olyan, aki érdemetlen arra, hogy a tisztességes emberek között élhessen? Jutott-e valakinek eszébe ezekért a kivételekért egy egész testületet elitélni, vagy egynek hibájáért a többit felelőssé tenni?

Azonban ha a fentiekben el is ismertük, hogy — mint minden osztálynak, ugy az immár 5000 tagot számláló ügyvédi karnak is — vannak silány elemei, merjük állitani, hogy ezek éppenséggel nincsenek olyan arányban az összeséghez, mint ezt a hirlapi czikkek fel szeretnék tüntetni.

Nincs társadalmi réteg, nincs hivatás, amelyben elő nem fordulnának kinövések. Különösen a rosszabb gazdasági viszonyok közt, midőn valamely foglalkozást üzők az anyagi gondokkal kénytelenek küzdeni, elég gyakran fordulnak elő visszaélések. Az ügyvédi karban itt-ott tapasztalt visszaélések jó részének is a rossz anyagi helyzet a forrása. A kar nagyrészben saját hibáján kivül olyan állapotba jutott, amelyben a tisztességes megélhetés nem mindenkinek van biztositva.

Nem vélünk csalódni, midőn ugy hiszszük, hogy e bennünket sulyosan vádoló közleményeknek a forrását más szempontból is első sorban az általános gazdasági válságra vezethetjük vissza. Ilyen válságos időben, mint a mai, az ügyvédnek fokozottan fontos feladata, hogy a hitelezők követeléseinek megmentésére mindent megtegyen és ezen közben természetesen nagyon gyakran kénytelen a legerélyesebb törvényes eszközökkel kénytelen élni. Az ügyvéd eljárása igy a sokszor saját hibáján kivül késégbeesett helyzetbe került alperes előtt a lehető legodiosusabb szinben tünik fel, kötelességteljesitése zaklatás szinével bir; ügyfelének hű képviselete az adós előtt zsarolásnak látszik.

Ugy hiszszük, nem tévedünk, midőn azt állitjuk, hogy

az ellenünk felhozott rendkivül sulyos vádak jórészt ilyen elkeseredett adósok sóhajaiból és panaszaiból párolódtak le és nagyon valószinü, hogy az egyik czikkiró által emlitett azok a társaságok, melyeknek tagjai hajmeresztő dolgokat beszélnek az ügyvédi praxis köréből, olyanokból állanak, akik mint adósok egy-egy ügyvédnek erélyes, de tisztességes eljárását voltak kénytelenek eltürni.

Az is igen gyakori eset a mai időkben, hogy az ügyfél, kinek követelni valója van, nem jut pénzéhez. E felett való boszankodását egészen az elkeseredésig fokozza, ha a veszteségen felül még ügyvédje is bátorságot vesz magának dijainak és kiadásainak kiegyenlitését kérni. Természetesen ilyenkor vége a barátságnak és az ügyvéd nagyon érzi igazságát annak a régi mondásnak:

Dum processus ventilatur,
Studeas accipere,
Nam processu terminato
Nemo curat solvere.*

Ha ezután az ügyvéd a dijait per utján merészeli követelni és a volt kliens még ujabb költségeket kénytelen fizetni: kész a vád az egész ügyvédség ellen, hogy nyuzók és zsarolók társasága vagyunk.

Másik tényezője az ügyvédi kar népszerütlenné válásának: mai jogrendszerünk. Peres és perenkivüli eljárásunk nagyrészben lassu, nehézkes, formalistikus, az anyagi igazság kideritésének eszközei — különösen a rendes perekben — tökéletlenek. A perek sokáig huzódnak, tárgyalásuk után is huzamos ideig hevernek elintézetlenül és a meghozott itélet az eljárás formalistikus volta miatt sokszor nem felel meg mindig az anyagi igazságnak.

E mellett a birósági gyakorlat számos kérdésben ingadozó. A kir. táblák decentralisatiója és a sommás eljárásról szóló törvény életbelépte óta a birói gyakorlat területileg is meg van osztva. A törvényszékek igen fontos kérdésekben

---

* Sohse várj a per végére,
Előbb kérd a dijakat,
Mert ha a per véget ére,
Ügyfeled semmit se ad.

végérvényesen határoznak. Viszont a kir. táblák képezik az utolsó forumot számos peres és perenkivüli kérdésben, pl. a végrehajtási és telekkönyvi jog terén.

Az értékhatárok felállitása is három forum között osztja meg a végső döntést, ugy hogy ez a széttagoltság a jogbiztonságra szintén csökkentő hatással van. Hozzájárul mindehhez az anyagi jog kodifikálatlansága és kodifikált törvényeink némelyikének elavult volta. Egy-egy kérdésben tulságosan merev és konservativ joggyakorlatunk is okozója az elégedetlenségnek, mert a birói gyakorlat gyakran a törvény betüjéhez ragaszkodik, nem tart lépést az élettel, a közfelfogással és a társadalom igazságérzetével. Mindezek folytán nem is csoda, ha sok esetben a meghozott birói itélet nem szül megnyugvást.

Ilyenkor pedig az itélettel vagy az eljárás lassu vagy tökéletlen voltával elégedetlen fél nem érti meg a jogrendszerben rejlő hibákat, nem a törvényhozót hibáztatja, nem is a birónak tulajdonitja igaznak vélt ügye kedvezőtlen elintézését, hanem a saját ügyvédjét okolja, akinek hanyagságában, tudatlanságában keresi a hibát, de sőt nem egyszer kész teljesen vakon, minden konkrét, tárgyilagos ok és alap nélkül saját képviselőjét rosszhiszemüséggel, sőt az ellenféllel való összejátszással is vádolni.

A tanulatlan és alacsony müveltségü néposztálynál ez nem is csodálni való, mert hiszen a vesztes fél is a legtöbb esetben meg van igazáról győződve és a törvényt nem ismervén, a birói gyakorlatról fogalma sem lévén, nem tudja másképp elképzelni ügyének kedvezőtlen eldőltét, mint hogy saját ügyvédjében keresi a hibát.

A zugirászok hatóságilag eltürt, sőt nem egy helyütt protegált kalózkodásai is sokat ártanak az ügyvédség tekintélyének.

Ami pedig azt a vádat illeti, hogy az ügyvédek egy része a költségek szaporitására dolgozik, költségpréselésre, kiméletlen zaklatásra vetemedik, amit az igazságügyminiszter is szemünkre vetett, nem mulaszthatjuk el e helyütt is hangsulyozni, hogy az ilyen eseteket minden jóravaló ügyvéd a legmélyebben sajnálja és megveti. De az is bizo-

nyos, hogy *nem lehet jó jogrendszer az olyan, amely a költségpréselésre, zaklatásra jogsegélyt nyujt és nem lehet jó biró az, aki a jogrendszer esetleges fogyatékosságait nem tudja kellőképp oly módon betölteni, hogy ez a költségpréselés és zaklatás lehetetlenné váljék.*

Természetesen nem tarthatom zaklatásnak az ügyfél követelésének erélyes érvényesitését, sem költségpréselésnek a jogérvényesitéshez szükséges ügyvédi munka tisztességgel kiérdemelt dijazásának követelését. Pedig ha a panaszokat megvizsgálnánk, alighanem az tünnék ki, hogy azok jó része éppen az utóbbi kategoriába tartozó ügyvédi eljárás ellen emeltetik az elkeseredett adós részéről.

Az ügyvédi hivatás népszerütlenné válásában ezeknek az elégedetlen ellenfeleknek és ügyfeleknek egyaránt sok részük van. De részük van kétségtelenül azoknak a visszaéléseknek is, amelyek ha sporadice fordulnak is elő, igen nagyon ártanak az egész karnak és a kar minden tagjának, talán többet, mint amennyit a tisztességes ügyvédek ezreinek becsületes jogvédő müködése évtizedeken át használt.

És ezekkel a kevesekkel azonositja-e magát csak egyikünk is?

Nem-e az ügyvédi kar tagjai voltak azok, akik a szaksajtóban és a Jogászegyletben megtámadták a Curiát enyhe fegyelmi joggyakorlata miatt? Nem-e a kamarák fegyelmi biróságai voltak azok, amelyek a purificatio munkáját megkezdették?

Egészen a mult esztendőig tehetetlenül állottunk legfőbb biróságunk kegyelmes itéleteivel szemben.

Már az ügyvédi karba való felvétel kérdésénél ellentétben találtuk magunkat a Curia sajátos gyakorlatával. Ezen gyakorlat szerint mindenki felveendő az ügyvédi karba, akinek ügyvédi oklevele van. Nincs olyan disqualifikáló körülmény, amely kizáró okot képezett volna a Curia szemében. Biró, akit elmozditottak, ügyvéd, aki fegyházat ült, egyképpen asilumot találtak a Curia kegyelméből a mi testületünkben.

A fegyelmi judikatura is természetesen ugyanily szellemet tükrözött vissza. A Curia fegyelmi tanácsa ezelőtt sorra változtatta meg a kamarák ama határozatait, amelyek felfüg-

gesztést vagy elmozditást mondottak ki. A Curia ezen régebbi irányzata megbénitotta a kar autonom fegyelmi biróságainak minden egészséges törekvését, nem engedte meg a visszaélések komoly üldözését és csak még bátrabbakká tette a kar megbizhatlan elemeit. Igy hiábavaló a kamarák minden erőlködése a tisztességtelen elemek kiküszöbölése iránt. A Curia régebbi felfogása nemcsak nem nyujtott védelmet a legsötétebb alakok ellen, de az ügyesen kieszelt és végrehajtott delictumok præmiumban való részesitése által csak felbátoritotta és növelte a tisztességtelen versenyt.*

Az ügyvédség jóbarátai tehát ne az egész kart vádolják a tapasztalt visszaélésekért, hanem legyenek segitségünkre a purificatióra irányuló törekvéseinkben.**

VI.

Külön fejezetet kell szentelnünk azon vádaknak, amelyeket «agrár oldalról» hangoztatnak ellenünk. Nem mintha ezek a vádak bármiben is különböznének az előzőkben tárgyaltaktól, de mivel az agrarismus nem elégszik meg az ügyvédi visszaélések puszta hangoztatásával, hanem tovább menve, egyszersmind azok orvosszereit is tárgyalja, sőt az orvosszerek alkalmazását a legközelebbi jövőre kilátásba helyezi. Mielőtt azonban ezen orvosszerek mibenlétének és várható hatásának tárgyalásába belebocsátkozom, néhány szóval érintenem kell, hogy mennyiben érdeklik az ügyvédi visszaélések az agrarismus képviselőit.

* 1899-ben a német ügyvédi fegyelmi jogról tartott jogászegyleti előadásomban azt irtam: «Miért kell megvárnunk, mig e szomoru alakokat a büntetőbiró szava némitja el, miért kell türnünk, hogy egész testületünk eme néhány kirivó és éppen ezért közismeretü egyén után itéltessék meg?» Eme Cassandra-szerü jóslatom — sajnos — éppen az utóbbi időben teljesedett be, és azon eset, melyre czélzok, csak uj alkalmat és ürügyet szolgáltatott a kar elleni támadásokra.

** Körülbelül egy esztendő óta a fegyelmi judikaturának gyökeres irányváltoztatása észlelhető, de még igen sok idő kell ahhoz, mig helyrehozható lesz az a sok hiba és mulasztás, melyet a Curia a fegyelmi biráskodás terén régebben elkövetett.

Az agrarismus jelszó alatt számos olyan törekvést találunk, amelyeknek szorosan véve semmi összefüggésük sincsen sem a földdel, sem a földmiveléssel, sem pedig a földmivelőkkel. Különösen némely gazdasági visszaélést üldöz előszeretettel az agrár gazdasági párt. Előre bocsátom, hogy bármilyen zászló alól jőjjön is, őszinte örömmel üdvözlök minden harczi riadót, amely bármily téren jelentkező, bármilynemü visszaélés megszüntetését vagy orvoslását czélozza.*

Az agrarismus panaszolja, hogy a «föld népét» az ügyvédi visszaélések rendkivül kárositják, sőt hogy ezek is hozzájárulnak a kivándorlás folytonos növekedéséhez. Nem tehetünk mást, mint hogy az agrarismus e vádjára nézve is utaljunk az előbb elmondottakra és a magunk részéről is követeljük a legerélyesebb fegyelmi judikaturát és mindazon ügyvédeknek a karból való kiküszöbölését, akik bármily néven nevezendő visszaélésekben vétkeseknek találtatnak. De addig is a leghatározottabban és a legerélyesebben visszautasithatjuk azt az általánositó, az egész kart megbélyegző állitást, mintha az itt-ott felbukkanó hibákért a kar tulnyomó nagy többsége felelőssé volna tehető. Az agrarismus is csak nagy általánosságban beszél, mint az idéztem ujságczikkek; konkrét eseteket meg nem jelöl. Ezek közt a vádak közt egy sincs olyan, amely csak egyetlen esetet is felhozott volna, amelyben az ügyvédi kar vagy annak autonom fegyelmi birósága a bünök leplezgetésével és a bünösöknek való kedvezéssel volna vádolható.

Ámde nem ez az, amiért az agrárok törekvéseinek külön

* Hogy részemről ez nem üres szóbeszéd, de őszinte szinvallás, annak bizonyitására bátor vagyok utalni arra, hogy már akkor küzdöttem a kereskedelmi csalások, a tisztességtelen verseny, a részletügyletekkel elkövetett visszaélések, a kereskedelmi és különösen a biztositási ügynökök részéről tapasztalt visszaélések ellen, amikor még nem következett be a magyar agrár-pártnak zászlóbontása. Ami pedig az ügyvédi visszaéléseket illeti, csak arra utalok, hogy már 1897-ben közölt czikksorozatomban hangoztattam az erélyes fegyelmi judikatura szükségét. Mindezeket csak azért voltam bátor itt előhozni, hogy az agrároknak az ügyvédi visszaélésekkel szemben kifejtett actiójáról mondandó véleményemnek teljes elfogulatlan és őszinte voltát bizonyitsam.

lapot szentelek az ügyvédi kar elleni támadások tárgyalásánál. Ami erre késztet, az az agráriusok által ajánlott orvosszer, amelyre bátran rá lehet mondani: pejor morbo.

A «magukra hagyott földmivelők tudatlanságával visszaélő lelketlen szakembereket» az agrár-programm ki akarja «küszöbölni» (!) és minden peres és peren kivüli ügyet «teljesen megbizható, jó tanácsokat» osztogató *más* szakemberekre bizni, ez az a biztos, csalhatatlan medicina.

Ezt az orvosságot azután ugy vélik alkalmazni, hogy minden községben gazda-kör alakittatik, amelynek alapszabályaiban benfoglaltatik az a pont is,* hogy a gazda-kör «*gondoskodik a Magyar Gazdaszövetség támogatása mellett olyan szakemberekről, akik a szövetség tagjainak adó-, illeték-, katona-, telekkönyvi, örökösödési és peres, szóval földmivelők anyagi érdekeit érintő ügyekben a hétnek egy meghatározott napján csekély dij fizetése mellett tanácsot, felvilágositást és utbaigazitást adnak*».

Ennek az értekezlet által is elfogadott alapszabálypontnak a hivatalos magyarázatául szolgál az inditványozó azon indokolása, hogy «a százféle teherrel sujtott gazda... csekély, egy vagy legfeljebb pár koronányi évi teher elvállalásától szabadulhat, ha... megmagyarázzuk neki, hogy a szaktanácsadói intézmény segélyével mennyi költséges ide-oda szaladgálást és perlekedést kerülhet ki....»

Az alapszabályok ilyetén szövege hivatalosan is approbáltatott a Magyar Gazdaszövetség által, amit az a körlevél is bizonyit, amelyet Meskó Pál, a Magyar Gazdaszövetség titkára ezen szövetség nevében kibocsátott és melyből megtudjuk még azt is, hogy «a Magyar Gazdaszövetség abban a tekintetben is támogatja a falusi egyesületeket és szövetkezeteket, hogy gondoskodni fog (az illető egyesület vezetőségével karöltve) olyan szaktanácsadókról, kik a tagoknak adó-, illeték-, telekkönyvi, hitelmüveleti és peres ügyekben csekély, néhány fillérnyi dijért jó tanácsot osztanak».

Nagyon jól tudom, hogy az igy tervbe vett jogi szaktanácsadói intézmény elleni állásfoglalásomat azzal fogják

* L. Meskó László beszéde 1902 junius hó 12-én a falusi gazdaszövetségek alakitása tárgyában tartott gyülésen. Magyar Gazdaszövetség kiadványai LII. füzet.

meggyanusitani, hogy ime a közjó érdekében életre hivott uj, közhasznu szervezetet az ügyvédi önzés, mely mindenütt csak a saját anyagi érdekeit tartja szem előtt, diskreditálni igyekszik. De ez a gyanusitás is el fog hallgatni, ha megvizsgáljuk, hogy valósággal közhasznu, önzetlen, jótékony intézmény felállitása vétetik-e tervbe.

A programm értelmében minden falu gazdaszövetsége részére kijelölnek egy szaktanácsadót, aki kétségen kivül nem lehet más, mint ügyvéd, mert azt el nem képzelhetjük, hogy *zugirászokat* szerződtessen bármilyen testület a nép peres és peren kivüli ügyeinek ellátására. Lehetetlen ez nemcsak azért, mert törvény által tiltott cselekményekben való részességet tételezne fel, de azért is, mert csakis a teljes jogi képzettséggel biró szakember képes eligazodni a felmerülő kérdésekben és csakis ilyen adhat olyan tanácsot, melyért a felelősséget ugy anyagi, mint erkölcsi szempontból viselheti.

Feltéve tehát, hogy a környékbeli ügyvédek közül választják a hivatott férfiut, ez minden héten ki fog rándulni az ő kis kerületébe, ott meghallgatja a panaszokat, csekélyke dij lefizetése ellenében tanácscsal szolgál és akinek pere van, annak perét azonnal el is vállalja.*

Ezt a választott ügyvédet pedig, mint az országos gazdaszövetség köriratából látjuk, a budapesti központ fogja designálni. Miért kell a központnak is beleavatkozni ebbe a dologba? A választ megtalálni nem igen nehéz. Semmi egyébért, mint azért, hogy olyan bizassék meg a küldetéssel, aki hű apostola leszen a központi szövetség által képviselt gazdasági és politikai eszméknek.**

* Nem tudjuk, mit fognak szólni kamaráink a vándorló ügyvédek ilyetén fiók-irodáihoz.

** Csak közbevetőleg jegyzem meg, hogy ez a forma tulajdonképpen nem is valami uj találmány, mert annak lényege már megvalósittatott Ausztriában és pedig azon kereskedelmi és magánvállalatokkal kapcsolatban, amelyek kereskedelmi követelések behajtásával foglalkoznak. Ezek az egyletek is egy vagy több ügyvédet tartanak, akik az összes tagok jogi ügyeit a tagsági illetmények és az egylet által megszabott tarifa szerinti pótdijak fejében végezik. Azt is csak zárjel közt emlitem meg, hogy az alsóausztriai ügyvédi kamara közgyülése az ösz-

Ami már most azt a kérdést illeti, szükség van-e erre a szervezetre, csak arra kell utalnunk, hogy mindenki folyton csak azt panaszolja, hogy sok az ügyvéd, amiből nem lehet más következtetést vonni, mint hogy mindenütt nagy választék van ügyvédekben; a sok ügyvéd konkurrentiája pedig kétségtelenül az ügyvédi munka árát nyomja és igy éppen nem mondható, hogy Magyarországon bárhol is csak drága pénzért kaphat ügyvédet a jogi tanácsra szoruló.

Nem is akar ez a szervezet valamely jótékonysági intézményként szerepelni és nem akarja a szegényvédelmet intézményszerüleg az egész országra kiterjesztve szervezni, ami bizonyára, mindenesetre lélekemelő szép feladat volna. Hogy nem ilyen humanitárius czélja van a gazdaszövetség tervének, az egyrészt kitünik abból, hogy fizetni kell az ügyvédi munkáért, másfelől, hogy sehol sem szólnak az alapszabályok vagy a kibocsátott programm a vagyontalanok védelméről, hanem mindenütt a földmivelők és kisgazdák érdekeit emlitik.

Ami pedig ezen intézménynek az ügyvédségre való hatását illeti, már itt fel kell hivnom a figyelmet arra a komoly veszedelemre, mely a terv megvalósitása esetén különösen a vidék ügyvédi karát fenyegeti.

A gazdaszövetségek által kijelölt ügyvéd minden más ügyvéd fölött azzal az óriási előnynyel bir, hogy olyan forum által approbáltatott, amely abban a körben a bizalomra méltónak ismertetik el. Az igy hivatalos fémjelzéssel ellátott és tizenhárom próbásnak kikiáltott ügyvédekkel mérközni vajmi nehéz lesz. A nép nem hiszi el, hogy a többi ügyvéd képzettebb, megbizhatóbb lehet, mint a kényszerárfolyammal neki «ajánlott» egyén. A nép nem nézi azt, hogy sem a központi, sem a falusi Gazdaszövetség nem hivatott és nem is képes mindazon qualitások megitélésére, amelyek valamely ügyvédet e szerep betöltésére leginkább minősitenek; nem tekinti azt se, hogy a központ, mely designál, a helybeli ügyvédeket nem is ismeri, hogy tehát előtte egyes

szes szavazatokkal egy ellenében kimondotta, hogy az ilyen egyletekkel való összeköttetés mint illoyális verseny nem egyeztethető össze az ügyvédi tisztességgel.

vidéki clique-ek ajánlása vagy legjobb esetben az egyes jelöltek politikai hitvallása lesz döntő, nem pedig a jogászi arravalóság és a megbizhatóság.

A falusi gazdaszövetségek tagjai igy betereltetnek egy-egy ügyvédi irodába és bizalmatlansággal nézik az összes többi ügyvédeket, akik «lelketlen kizsákmányolóknak», «zsarolóknak» bélyegeztettek előttük.

Minő kompetencziája van az egyébként igen tiszteletreméltó országos vagy falusi gazdaszövetségeknek arra, hogy egyes ügyvédeket a népre ráoctrojáljanak és ezáltal valóságos ügyvédi monopoliumot teremtsenek? Minő «közhasznu» tevékenységet fejtenek ki a szövetségek, mikor a szabad versenyt korlátozzák és esetleg egyeseknek a kiváltságos helyzet által megkönnyitett visszaéléseit tekintélyükkel fedezik?

Ami végül azt illeti, hogy azért volna szükség az országos szervezetre, mert a lelketlen szakemberek visszaélésekkel kizsákmányolják a népet, erre nézve legyen szabad megjegyeznem, hogy ugyancsak furcsának és visszásnak tartom a szabad verseny mellett jelentkező állitólagos kizsákmányolással szemben monopoliummal védekezni. A szabad verseny, különösen nagy konkurrentia mellett az egyedüli védelem a visszaélések ellen, mig a szervezett monopolium éppen oda vezethet, hogy akik mint csalhatatlanok jelöltetnek ki a többiek közül, állásukkal és a nekik biztositott előnyös helyzettel visszaélhetnek.

A kizsákmányolás ellen legjobb védelem az erélyes fegyelmi judikatura. Akik a népet a visszaélések ellen akarják megvédelmezni, ezt követeljék. Követeljék ezenkivül jogrendszerünk olyatén reformját, mely a kizsákmányolást nem az ügyvédek, de bárki részéről lehetetlenné tegye. Mert amiket az agrár panaszok panaszolnak, azok nem ügyvédi visszaélések, és különösen nem az ügyvéd kizsákmányoló cselekvései saját ügyfelével szemben, hanem perjogunknak és magánjogrendszerünknek olyan hibái, amelyekhez az ügyvédnek csak annyiban van köze, hogy a jogrend által törvényesnek, megengedettnek és morálisnak deklarált követelés biróság előtti érvényesitésében közremüködik. Ezen azonban nem fog segiteni se a gazdaszövetség, se annak «jogi

szaktanácsadó» szervezete, ezen csak egy bölcs és józan törvényhozás változtathat, a mai jogrendszer alapjainak revisiója mellett.

VII.

Az eddigiekben iparkodtam az ügyvédi kar ellen felhozott vádak legsulyosabbjait megczáfolni, illetőleg való értékükre leszállitani. A létező bajokárt való felelősség kérdését is megérintettem és amennyiben tárgyam korlátai megengedték, törekedtem a jelenlegi szomoru helyzet okait is feltárni. Az orvosszereknek egyikére, másikára is rámutattam, anélkül azonban, hogy vázlatom teljességre számot tarthatna.

Előadásomból talán annak magyarázata is kitünik, hogy miért hallatszanak karunk iránt annyi és oly különböző oldalakról a bizalmatlanság hangjai.

Nem fejezhetem be szerény fejtegetéseimet anélkül, hogy ne jelezném azon meggyőződésemet, hogy az ügyvédség elleni támadásoknak a fentebb kifejtett szorosan szakbeli okokon kivül általánosabb természetü okai is vannak.

Az ügyvédi kar mindenkor és mindenütt vezérszerepet vitt, ugy a társadalmi, mint a politikai életben. Az összes alkotmányos országokban az ügyvédi kar tagjai ma is élénk részt vesznek a törvényhozásban, de sőt a kormányzat vezetésében is. Magyarországon különösen nagy volt mindig az ügyvédi karnak részesedése ugy a társadalmi, mint a politikai mozgalmakban, amit a törvényhozási és megyei életnek legszebb korszakai bizonyitanak. Az ügyvédi kar képviselői évszázadok óta a legexponáltabb helyeket foglalták el és mindenkor zászlóvivői voltak a szabadság eszméinek, előharczosai voltak a felvilágosodásnak és az igazi szabadelvüségnek.

Az ügyvédi karnak ez intensiv közéleti müködése nem egyszer vonta magára az ellenkező irány ellenszenvét és a hatalmasok üldözését.

Németországban egyidőben (1736-ban) arról is tanakodtak, hogy ne tiltsák-e meg az ügyvédeknek a közügyekkel való foglalkozást. «An advocati in rebus publicis toleranti sint».

A nassaui herczegségben 1816-ban rendelet tiltotta meg az alattvalóknak az elsőbirósági ügyekben ügyvédet vallani, hacsak az illető fél a megjelenésben akadályozva nincs.

A badeni nagyherczegségben 1820-ban egészen eltiltották az ügyvédség müködését.

Mindezek a rendszabályok és támadások politikai okokra vezethetők vissza.

Ugyancsak ily természetü a forrása azoknak a gyanusitásoknak, amelyekben az ügyvédi karnak mindenütt, még Angliában is része volt. A pártharczok küzdelmeiben egy-két gazember tetteiért felelőssé tették az egész angol ügyvédi kart, melynek a legideálisabb a fejlődése és amely a legtöbb tiszteletet vivta ki magának. Jegyezzük jól meg, hogy annak idején az angol ügyvédi kart is azzal vádolták, mint ma a magyar ügyvédséget, hogy a népet zsarolja.

Az autokrata Napoleon és a nem kevésbbé absolutistikus szellemü Bismarck valósággal üldözték az ügyvédi kart. Kettősen érdekes Bismarcknak a magyarországi viszonyokra vonatkozó azon nyilatkozata, mely szerint «a Kossuth-féle epizod és a német birodalomhoz hü elemeknek elnyomása mutatja, hogy a kritikus pillanatokban a magyar huszároknak és ügyvédeknek önérzete erősebb, mintsem politikai számitásuk és önuralmuk».

Ami a mi korunkat illeti, ki ne emlékeznék a közelmult franczia eseményekre, a nationalismus hadjáratára, a személyes orvtámadásokra, melyekben az ügyvédi kar jeleseinek politikai perekben való szereplésük miatt részük volt. Abban a Francziaországban történtek ezek, melyben még egy félszázad előtt ugy tartották: «l'avocat est la voix de la nation».

Németországban a junkertum az ügyvédi kar ellensége. Terjesztik és felfujják az ügyvédi visszaélésekről szóló hireket. Egyesületeket alapitanak az állitólagos ügyvédi tulkapások ellen. (Gegen Uebergriffe der Advocaten.) Alig mulik el hónap, hogy ne törne magának valamelyes módon utat az ügyvédi kar elleni ellenszenv. Hogy csak egy-két példáját a kicsinyes üldözésnek emlitsük: Münchenben rágalmazás miatt felelősségre vonnak egy ügyvédet, mert egy a perben kihallgatott tanuról kedvezőtlenül nyilatkozott. Han-

noverben rendbirsággal sujtatik az ügyvéd, amiért tárgyalás közben védenczével halkan értekezik.

Ausztriában az ügyvédellenes törvényhozást tulszárnyalják a kormányzatnak titkos ügyvédellenes rendeletei és ezek nyomán a biróságok tendentiozus határozatai. A közvéleményben is megindult az erélyes actio az ügyvédi kar állitólagos visszaélései ellen. Mindenütt az ügyvédség politikai ellenfelei voltak az actio mesterei. A politikai téren hozzáférhetetlen ellenfeleket ezen az oldalon könnyebb és hálásabb feladat volt megsebezni és megalázni.

Nem vélünk a tekintetben csalódni, hogy a magyar ügyvédellenes áramlatnak is a rendkivüli rossz gazdasági viszonyokon és az ügyvédség tulnépesedésén kivül igen jelentékeny mértékben politikai háttere is van.

Bodnár Zsigmond fent idézett szavai, melyek bennünket ügyvédeket veszedelmes politikusokként tüntetnek fel, egyenesen elárulják a támadások forrását és mutatják a szemüveget, melyen át müködésünket mai nap szemlélik.

A szabad szónak, a független jogvédelemnek és a politikai szabadságnak őszinte hivei nem sorakozhatnak azok táborába, akiknek támadása tulajdonképpen nem a kar tisztességtelen elemei, hanem az ügyvédség legjobbjai mint közéleti és politikai tényezők ellen irányul.

Az érdemleges ügyvédi munka dijazása.*

Amikor a biró az ügyvédi munkadijakat megállapitja, egyszersmind kézzelfogható bizonyságot szolgáltat arról, hogy mennyire becsüli meg az előtte fekvő szellemi munkának értékét.

Az ügyvédi kar évtizedes panasza az, hogy a biróságok nem méltányolják az ügyvéd szellemi munkáját.

Az ügyvédi kar panaszaira mindenkor az volt a válasz, hogy egyes kirivó esetekből nem lehet állandó gyakorlatra következtetni; midőn egyes, különösen méltánytalannak látszó megállapitások nyilvánosságra hozatnak, ezekből egyrészről az egész gyakorlatra következtetés nem vonható, másrészt pedig a per és az ügyvéd perbeli tevékenységének alapos ismerete nélkül ezen esetek felől igazságos vélemény nem alkotható.

Ezen felfogás helyességét magam is elismerem.

A panaszok gyakori volta azonban arra inditott, hogy vizsgálat tárgyává tegyem, mennyiben mondhatók igazságosaknak az ügyvédi munka kicsinybe vételére irányuló panaszok.

Kutatásaim ugy az alsó-, mint a felsőbiróságokra kiterjedtek. Módszerem az adatgyüjtés volt. Körülbelül 250 esetből álló gyüjteményem egy részét az ügyvédi kamarák jelentéseiből állitottam össze, más részét a kartársaktól kértem

* Felolvastatott a Budapesti Ügyvédi Körben 1903. évi márczius hó 12-én.

és kaptam,* utolsó harmadát pedig saját magam kerestem ki felsőbiróságaink irattáraiban.

Ime a gyüjtemény:

1. A kir. törvényszékek megállapitásai köréből.

Törvényszéki rendes perekben a következő érdekes észleletek jöttek tudomásomra:

Az *eperjesi* törvényszéknél 13 éven át folyt egy 10,500 forintos per, melynek előzményei 1827-ig nyulnak vissza és amely pernek előiratait képező több métermázsányi, részben latin nyelvü aktacsomó áttanulmányozása napokat vett igénybe. A törvényszék a két alperesi ügygondnoknak a per teljes letárgyalásáért 245, illetőleg 295 K-t állapitott meg, holott egy szakértő egyetlen latin okirat leforditásáért csaknem ugyanennyit kapott.

A *szatmári* törvényszék egy sulyos jogkérdésekkel bonyolitott 120,000 K-s örökösödési perben, mely öt éven át folyt, az egyik ügyvédnek 401 K 30 f.-t állapitott meg, holott bélyegköltsége 44 K 90 f. volt. Mivel pedig az illető ügyvéd nem lakik a törvényszék székhelyén, helyettesi teendőkért 198 K 14 f.-t fizetett ki egy szatmári kartársnak.

A *szatmári* törvényszék a 15,185/901. sz., 1235 K 20 f. iránti rendes perben felperesi ügyvédnek 68 K 81 f. készkiadással együtt kereset, válasz, végirat, tanuhallgatás és észrevételek fejében összesen 97 K 34 f.-t állapitott meg.

A *szatmári* törvényszéknél 17,297/899. sz. a. folyamatba tett perben bélyegköltségre s tanudijakra 66 K, ezenkivül pedig a törvényszék székhelyén lakó helyettesnek dijazására 22 K 5 f. készkiadás merült fel. Ezzel szemben pedig ezen nagyértékü és meglehetősen bonyolódott perben megállapittatott a felperesi képviselő részére dij és költség összesen 98 K 80 f. Vagyis a három periratnak s kétrendbeli észrevételnek szerkesztéseért s az ezenfelül a perben felmerült eljárásokért összesen 10 K 75 f. munkadij jutott. (Szatmárnémeti ügyvédi kamara 1901. évi jelentéséből.)

* Sajnos, a kartársak nagy részénél meglehetős indolentiával találkoztam. Alsóbirósági adataim éppen ezért meglehetősen hézagosak.

A *szabadkai* törvényszék 890 K erejéig fenálló zálogjog törlése iránti perben, melyben 20 K 30 f. bélyegkiadás merült fel, összesen 100 K költséget állapitott meg 14,663. 902. számu itéletében felperesi ügyvédnek.

Ugyanez a törvényszék 4000 K-s perben 16,450/902. sz. a. a pernyertes alperes részére 102 K 65 f. költséget állapitott meg.

Ugyanez a törvényszék 108 K iránti váltóperben 9726. 902. számu itéletével a pernyertes felperes részére a 11 K 60 f. készkiadás beszámitásával 37 K perköltséget itélt meg.

Ugyanez a törvényszék 16,016/901. sz. itéletével 1421 K iránti perben felperesnek a keresetért, perfelvételért és két igazolási határnapon való megjelenésért 20 K 30 f. bélyegköltség beszámitásával 60 K 80 f.-t itélt meg.

Ugyanez a törvényszék 14,286/1902. számu itéletével 7—8000 K értékü városi ház iránti perben felperesi ügyvédnek 20 K 20 f. készkiadás beszámitásával 129 K 20 f.-t, alperesi ügyvédnek 7 K 60 f. készkiadás beszámitásával 102 K-t állapitott meg.

Ugyanez a törvényszék 18,367/902. számu itéletében 14,000 K perérték mellett keresetért és két megjelenésért 100 K munkadijat állapitott meg a felperesi ügyvédnek.

Ugyanezen törvényszék 10,547/1902. számu itéletében 1600—2000 K értékü házon való vagyonközösség megszüntetése iránti perben alperesi ügyvédnek 7 K készkiadás mellett 63 K-t állapitott meg.

Ugyanezen törvényszék 3445/901. számu itéletében egy 5282 K iránti perben I. r. alperes ügyvédjének, aki a periratváltások után a jegyzőkönyvi tárgyalások során képviselte az I r. alperest, 25 K-t állapitott meg. A kir. tábla feloldván ez itéletet, az ennek folytán megtartott jegyzőkönyvi tárgyalás után hozott 4802/902. sz. itéletében a törvényszék ismét csak 25 K költséget állapitott meg az alperesi ügyvédnek.

Ugyanezen törvényszék 136 K-s sommás végzésben 23 K 20 f.-t állapitott meg felperes javára. Kifogás folytán két tárgyalás volt és 1 K bélyegkiadás a jegyzőkönyvre. Ezek után a 14,267/901. sz. itélet 29 K 60 f. perköltségben ma-

rasztalja alperest. Maradt tehát a két tárgyalás munkadija fejében 5 K 40 f.

A *zombori* törvényszék egy szerződés teljesitése vagy 176,092 K iránti perben 6491/900. sz. itéletével felperesi ügyvédnek készkiadásokkal egyetemben 180, alperesi ügyvédnek 160 K-t állapitott meg. A szegedi kir. itélő tábla felperesi ügyvédnek a felebbezésért bélyegkiadással együtt 61 K 30 f.-t állapitott meg.

A *zalaegerszegi* törvényszék a 4297/1897. sz. a. inditott örökösödési perben, melynek tárgya 20,000 K-t tesz ki, felperesi ügyvéd költségeit 348 K 15 f.-ben állapitotta meg. Ezen perben felperes bélyegkiadása 82 K-t, a helyettesitési költségei 80 K-t tettek ki. Ezen perben a terjedelmes periratokon kivül tanuhallgatás, észrevételezés és póttárgyalás is volt.

Ugyanezen törvényszék a 4538/900. sz. perben, melyben a kereset 7531 K iránt indittatott, de az időközben történt törlesztés folytán 1241 K-ra leszállittatott, a felperesi képviselő költségeit 376 K-ban állapitotta meg. Ezen perben 101 K bélyegkiadás, 60 K helyettesitési költség merült fel. A nagyterjedelmü periratokon kivül ez ügyben egy póttárgyalás, két tanuhallgatási tárgyalás és észrevételezés volt.

A *székesfehérvári* törvényszék 3243/901. sz. itéletével 4090 K értékü törvényes osztályrész megállapitására irányuló perben felperesnek 138 K 80 f., alperesnek 185 K 78 f. költség itéltetett meg. Érdemleges, jogi fejtegetések felhasználásával kidolgozott periratok, teljesen lefolytatott bizonyitási eljárás, szakértői becsüvel.

Ugyanezen törvényszék 2924/901. sz. itélete végrendelet érvénytelenitése és törvényes osztályrész megállapitása iránti perben — melynek substratuma mintegy 22,000 K — felperesnek 340 K-t, alperesnek 265 K-t állapitott meg költség fejében.

Ugyanezen törvényszék 8076/900. számu itélete vagyonközösség megszüntetése tárgyában inditott perujitási perben felperes képviselőjének 60 K-t, alperes képviselőjének 62 K-t állapitott meg.

Ugyanezen törvényszék 2427/1900. számu itéletével 13,600 korona kártérités iránti perben — melyben az

első itélet mindkét fél felebbezése folytán feloldatott, ujabb bizonyitás foganatosittatott — felperes részére 188 K, alperes részére 116 K állapittatott meg, mely összegben az első itélet ellen használt felebbezési költség is benfoglaltatott. Tanuhallgatás egy izben, szakértői szemle három izben foganatosittatott a város határában.

Ugyanezen törvényszék 1329/1900. számu itéletével 30,000 K-s örökösödési perben felperesnek 250 K, alperesnek 212 K költséget itélt meg.

Ugyanezen törvényszéknek 2137/900. sz. itéletével befejezett, 11,000 K értéket képviselő ingatlanra vonatkozó adásvevési szerződés érvénytelenitése és 3360 K elvont haszon iránt folytatott perben felperes részére 215 K 90 f., alperes részére 186 K 50 f. költség itéltetett meg.

Ingatlan birtokba bocsátása iránt inditott perben ugyanezen törvényszék 3183/900. sz. itéletével 162, illetve 140 K költség állapittatott meg.

1600 frt tőke iránti perben 2396/89. sz. törvényszéki itélettel, melyben vidéki járásbiróság területén foganatositott bizonyitási eljárás folyt le, megitéltetett alperesnek 119 frt 89 kr.

1100 frtos, 189 frtos és 500 frtos zálogjogok törlése iránti perben 4786/901. sz. törvényszéki itélettel felperesnek 132 K 50 f., alperes ügygondnoknak 96 K 50 f. itéltetett meg.

Özvegyi jog megállapitása, évi hasznok megitélése és 7987 frt iránti perben 253/900. sz. törvényszéki itélettel felperesnek 339 K, alperesnek 246 K itéltetett meg.

Vagyonközösség megszüntetési perben 6873/901. sz. itélettel felperesnek 93 K 74 f.-t, alperesnek 81 K állapittatott meg.

Ugyanily tárgyu perben 7942/901. sz. itélettel felperesnek 89 K-t, alperesnek 79 K-t itélt meg ugyanez a törvényszék; mindkét perben vidéki járásbiróság utján foganatosittatott az aránylag költséges tanuhallgatás és birói becsü.

Szövetkezetből való kilépés iránt folytatott perben 2400. 902. sz. a. kelt törvényszéki itélettel felperesnek 108 K, alperesnek 86 K 64 f. költség itéltetett meg.*

* A konkrét eset megjelölése nélkül tudomásomra jutott adatokat elválasztom a többiektől és (bár adataim megbizhatósága kételyen felül áll) ezeket itt a vonal alatt csoportositom.

2. A kir. táblák megállapitásai köréből.

A *budapesti* kir. tábla 4090 K törvényes osztályrész iránti perben 4330/902. sz. a. felperes felebbezéseért 20, alperesi felebbezésért 30 K dijat állapitott meg.

Ugyanez a tábla egy körülbelül 22,000 K substrátumu örökösödési perben két ives tüzetes felebbezésért 43 K 30 f. bélyegkiadás beszámitásával 67 K 30 f.-t állapitott meg 3785/902. sz. a.

Ugyanezen tábla egy vagyonközösség megszüntetési perben 133/901. sz. itéletével a két felebbező fél ügyvédjének 5—5 K-t állapitott meg.

Ugyanezen tábla 13,600 K kártérités iránti perben 8962/900. sz. a. 40 K felebbezési munkadijat állapitott meg.

Ugyanezen tábla 359/900. sz. itélettel 30,000 K-s örökösödési perben bélyegkiadással együtt 77 K 20 f. felebbezési költséget állapitott meg.

Ugyanezen tábla 9586/900. számu itélettel egy ingatlan birtokba bocsátása iránti perben a felebbezésért 8 K-t állapitott meg.

Ugyanezen tábla 1600 frt iránti perben 1574/900. sz. a. felebbezésért 20 K-t állapitott meg.

Ugyanezen tábla 8894/97. sz. a. egy 100,000 frt iránti végrehajtási ügyben a felfolyamodásért 15 frtot állapitott meg.

A törvényszékek polgári felebbezési tanácsai köréből a következő tapasztalatokról van tudomásom:

A szabadkai törvényszéknél 100 K-s ügyben változatlanul 6 K a tárgyalási dij, akkor is, ha az ügyvéd egész délelőttjét elfoglalta az ügy. A zombori tsz. értékre és munkára való tekintet nélkül 10 K-t állapit meg a felebbezési tárgyalásért. Az eperjesi törvényszéknél is a stereotyp taksa 12 K, amely csak nagyobb ügyeknél mutat csekély emelkedést. A szatmári és székesfehérvári kir. törvényszékek felebbezési tárgyalásért 10—12 K-t állapitanak meg. A szegedi törvényszéknél bármily nagy értékü peres ügy felebbezési tárgyalásáért és a tárgyalásnál bármennyire kifejtett ügybuzgóság és előkészületért 10 K a taksa. (Szegedi ügyvédi kamara 1901. évi jelentése.)

Bünügyekben a zombori és szabadkai kir. törvényszékek mindig 10 K-val taksálják a felebbezési tárgyaláson kifejtett ügyvédi munkát.

Az aradi ügyvédi kamara 1902. évi jelentése panaszolja, hogy az aradi törvényszék egy 80,000 K-s igazolási ügyben 10 K-t állapitott meg.

Ugyanezen tábla 19,800 K iránti ügyben 1442/901. sz. a. felebbezésért 20 K-t állapitott meg. (A Curia 40-re emelte fel).

Ugyanezen tábla özvegyi jog megállapitása és 7987 frt iránti perben a több ives, tüzetesen kidolgozott felebbezésért 3906/900. sz. itéletével 30 K-t állapitott meg.

Ugyanezen tábla 7838/901. sz. itéletével 7000 K iránti bonyolult megtámadási perben a több ives felebbezésért a készkiadásokon felül 40 K munkadijat állapitott meg.

Ugyanezen tábla egy 11,526 K iránti perben 6533/900. sz. a. 20 K-t állapitott meg felebbezés fejében.

Ugyanezen tábla által 7460/902. sz. a. 6027 K-s ügyben 14 K, 4858/902. sz. a. ingatlan tulajdona iránti perben 12 K, 6371/902. sz. a. örökösödési perben 7 K 40 f., 7392/902. sz. a. vagyonközösség megszüntetése iránti perben 12 K, 6943/902. sz. a. 1611 K iránti ügyben 10 K, 7703/902. sz. a. 6300 K iránti ügyben 20 K, 8491/900. sz. a. örökösödési perben 10 K, 206,000 K iránti perben 100 K állapittatott meg felebbezés, illetve felfolyamodás dija fejében.

A *pozsonyi* kir. tábla 540/901. sz. a. örökösödési perben 11 K 50 f. költséget itélt meg a felebbezésért.

A *kassai* kir. tábla egy tulajdonjog és zálogjog törlése iránti perben (64/902. sz. a.) az elsőbiróság által 170 K 80 f.-ben és 100 K-ban megállapitott költségeket 98 K 50 f.-re, illetőleg 79 K-ra szállitotta le.

A *temesvári* tábla (3919/901. sz. a.) egy ingatlan tulajdonjoga iránti perben az elsőbiróság által készkiadásokkal együtt 140 K-ban megállapitott perköltségeket 60 K-ra szállitotta le.

Ugyanezen tábla 2106/901. sz. itélete egy tulajdonközösség megszüntetése iránti perben felperes elsőbiróilag megállapitott költségeit 199 K-ról 152 K-ra, alperesét 118 K-ról 69 K-ra szállitotta le.

Ugyanezen tábla 32,000 K-s perben a felebbezésért 16 K-t, ingatlan tulajdona és 2600 frt iránti perben (6898. 901. sz. a.) 14 K-t állapitott meg.

A *marosvásárhelyi* kir. tábla egy 2044 K iránt folyt váltóperben az elsőbiróság itélete elleni felebbezésért, melyre 23 K 30 f. bélyegkiadás volt, 30 K 30 f.-t állapitott meg, mely összeget a Curia nagylelküen 43 K 30 f.-re emelt fel.

A *szegedi* kir. tábla 772/99. sz. határozata egy büntető feljelentésért és két izbeni tárgyalásért a járásbiróság által megitélt 30 K helyett 8, mond nyolcz koronát itélt meg, «figyelemmel az ügyben teljesitett munkára és a tárgyaláson eltöltött idővesztésre» (melyről a táblának tudomása sem lehetett).

A *szegedi* kir. tábla 2163/98. sz. itéletével a bajmoki határ (11,000 hold) tagositásának megengedhetősége iránti perben az alperesek felebbezésében feldolgozott óriási anyag tanulmányozását és feldolgozását 120 K-val honorálta.

A *nagyváradi* kir. tábla egy igen bonyolult arányositási perben a sikerre vezetett felebbezésért 3614/99. sz. végzésével 10 K-t, az ellenfél ügyvédjének 6 K-t itélt meg.

Ugyanezen tábla 2889/901. sz. a. egy nagy végrendelet érvénytelenitése iránti perben a felebbezésekért 16 és 10 K-t állapitott meg.

A 4590/901. sz. perben ugyanezen tábla a kiadások és munkadijak fejében összesen 12 K-t itélt meg.

Az *aradi* ügyvédi kamara 1900. évi jelentése panaszolja, hogy a nagyváradi kir. tábla 3000 K-s perben 16, 11,600 K iránti perben 45 K 30 f. felebbezési költséget állapitott meg a bélyegkiadással együtt.*

A *debreczeni* tábla egy 120,000 K értékü örökösödési perben a felebbezésért 20 K-t állapitott meg.**

* Az aradi ügyvédi kamara jelentése panaszolja, hogy az aradi és kolozsvári kir. táblák az elsőbiróságilag megállapitott költségeket hivatalból leszállitják, amikor egyik fél sem felebbezett a költségmegállapitás ellen.

** A debreczeni kir. itélő tábla felülvizsgálati tanácsa a hozzá utalt (400—1000 K iránti) perekben állandóan 12 K költséget állapit meg a tárgyalásért.

3. A kir. Curia gyakorlatából.

a) Perorvoslatokért készpénzkövetelés iránti perekben.

Ügyszám	Pertárgy korona	Megállapitás korona	Ügyszám	Pertárgy korona	Megállapitás korona
3633/900	190,000	50	7101/901	2,187	10
3181/901	206,000	100	7270/901	1,940	10
2756/899	6,848	10	2125/902	5,790	20
1398/899	36,000	16	5194/902	11,149	25
2520/899	2,400	6	612/902	10,575	20
8127/900	3,200	10	615/902	2,668	12
491/899	2,800	8	833/902	5,000	12
3143/898	40,200	14	8127/900	3,200	10
6375/898	15,500	30	619/902	7,800	30
6466/898	4,500	12	2130/902	2,580	10
4603/901	3,480	10	2341/902	4,000	10
186/902	9,156	25	2358/902	1,371	10
2600/902	32,300	20	3209/902	47,153	20
6629/902	50,000	15	8297/902	1,400	15
4371/902	2,350	10	8304/902	10,000	30
4894/901	54,350	25	3331/902	1,090	10
5756/901	1,822	14	1164/902	268	8
4752/901	6,632	16	1195/902	20,900	30
254/902	10,800	25	2711/902	42,594	15
6587/901	97,610	25	3199/902	19,800	15
6611/901	39,000	60	5032/902	5,620	20
4212/901	11,300	30	608/902	212,000	100
5183/901	11,526	30	6379/902	1,600	20
5461/901	4,000	25	6412/902	1,186	15
5560/901	1,293	10	1091/902	1,781	15
1237/902	12,000	12	3114/902	4,000	15
1324/902	2,550	15	3481/902	2,160	16
2436/902	1,966	16	3574/902	16,920	22
2639/902	1,660	22	5293/902	1,257	10
2811/902	6,456	25	194/903	23,040	30
2911/902	4,000	15	557/903	2,246	26
3001/902	5,270	12	641/903	2,577	15

b) Örökösödési perekben.

Ugyszám	Megállapitás korona	Ugyszám	Megállapitás korona	Ügyszám	Megállapitás korona
843/902	10	2109/902 [1]	30	4590/901	12
905/902	10	2137/902	15	5598/901	5
1813/902	15	4481/901	10	5839/901 [2]	20
1864/902	12	4496/901	12	5933/901	10
2023/902	12	4571/901	10	3112/902	10

[1] Körülbelül 50,000 K hagyaték.

[2] Igen nagy terjedelmü per.

Ügyszám	Megállapitás korona	Ügyszám	Megállapitás korona	Ügyszám	Megállapitás korona
9012/900[1]	12	2017/902	12	3401/902	12
4444/901	10	2489/902	6	5514/902	10
5474/901	10	2324/902	10	1048/902	7
6600/901[2]	10	1094/902	12	1525/902	8
281/902	10	1424/902	10	1533/902	10
838/902	10	1793/902	10	2035/902	10
2896/902	10	1863/902	10	5422/902	20
2912/902	10	2084/902	12	6834/902	20
9251/902	10	2335/902	6	2260/902	16
4912/901	12	3221/902	10	2764/902	15
6241/901	6	3772/902[3]	10	6752/902	30
483/899	8	1509/902	10		
6228/901	10	1827/902	10		

c) *Szerződés érvénytelenitése iránti perekben.*

7212/901	10	2258/899	10	4111/902	10
2759/901	10	2622/902[4]	12		
5431/901	10	369/902	16		

d) *Ingatlan tulajdona, illetve birtoka iránti perekben.*

1043/902	10	7646/901	10	916/902	12
4208/901	12	7502/901	8	970/902	22
4684/901	12	7017/898	8	6041/902	15
5664/901	10	5816/898	10	1091/902	10
6930/901	10	5846/898	10	2198/902	16
7032/901	10	6076/898	10	2490/902	10
2352/902	10	5884/898	10	2520/902	15
2694/902	12	79/902	10	2535/902	10
7211/901	12	111/902	6	2538/902	18
1007/901	8	713/902	10	3139/902	15
4765/901	6	717/902	7		

e) *Vegyes természetü ügyekben.*

Ügyszám	Pertárgy	Megállapitás korona
4509/902	Örökhaszonbéri jogviszony megállapitása	15
4240/901	Tulajdonközösség	12
5325/901	«	10
4112/902	«	12
5990/901	«	6 és 8
6005/902	«	10
768/902	Életfogytiglani tartás, lakás és ellátás	5
271/902	Szolgalmi jog elismerése	8
4597/901	Szerzői jog bitorlása	10

[1] Özvegyi jog megállapitása és 8000 K.
[2] 2300 K.
[3] Örökösödési és 3933 K.
[4] 2140 K.

Ügyszám	Pertárgy	Megállapitás korona
3646/902	Gyermek törvénytelenségének kimondása	10
3186/902	Tulajdonjog és zálogjog törlése	7
4331/902	3400 K zálogjog törlése	10
786/902	1000 K « «	10
1725/902	Zálogjog törlése	14·30[1]
3953/902	« «	10
6004/901	« «	10
3220/902	« «	8
5690/902	« «	8
2140/902	Vagyonközösség	20
1375/902	Ingatlan tehermentesitése	8
2911/902	Özvegyi jog korlátozása	10
4978/902	Tulajdonjog bekebelezése és zalogjog törlése	15
5738/902	10,000 K iránti zálogjog törlése	10
8560/902	Ingatlanra vezetett végrehajtás	10

Ezekből az adatokból kitünik, hogy a Curia 178 eset közül 2-ben 5, 7-ben 6, 3-ban 7, 12-ben 8, 70-ben 10, 23-ban 12, 3-ban 14, 18-ban 15, 7-ben 16, 1-ben 18, 8-ban 20, 3-ban 22, 7-ben 25, 1-ben 26, 9-ben 30, 1-ben 50, 1-ben 60 s 2-ben 100 K felebbezési költséget állapitott meg, tehát az eseteknek több mint felében nem haladta meg a megállapitott munkadij a 10 K-t és csak az esetek 20%-ban emelkedett 20 K-n tul. 30 K-n tuli megállapitással mindössze 4 esetben találkozunk 178 közül.

Az itt közölt gyüjtemény csupán a nagyobb ügyekben kifejtett érdemleges ügyvédi munka fejében megállapitott ügyvédi dijakat tartalmaz. Nem terjeszkedhettem ki ezuttal a járásbirósági eljárás során tapasztalt költségmegállapitási visszásságokra, sem pedig nem akartam ez alkalommal feldolgozni az u. n. sablonos, blanketta munkák dijazását.

Gyüjteményem azonban a maga keretében is hézagos, mert a törvényszékekre és kir. táblákra még nem rendelkezem elegendő anyaggal. Azonban már az eddigi anyag is ugy hiszem, stringens bizonyitékát képezi annak a szükkeblü rendszernek, amely a költségmegállapitás tekintetében különösen legfőbb biróságunknál honol és amely természetesen meghonositja ugyanezt a szellemet és rendszert az alsóbiróságoknál is.

[1] Készkiadással együtt.

A közölt esetek kizárólag a vagyonjogi rendes polgári perek köréből vétettek. Tudvalevő, hogy csak azon vagyonjogi perek tartoznak rendes eljárásra, melyek az 1000 K értékhatárt, illetőleg telekkönyvi, örökösödési és birtokperekben a 400 K értékhatárt meghaladják. Tehát gyüjteményem ellen nem hozhatja fel senki, hogy egészen apró, jelentéktelen vagy egyszerü perekkel állunk szemben, olyanokban, melyekben nem is illetheti meg az ügyvédet nagyobb honorárium, mert a nagyobb dij a perértékkel és a per kimeneteléhez füzött érdekkel arányban nem állana.

De sőt tovább megyek. A közölt esetek jó része a nagy perek körébe tartozik. És ezekben a perekben éppen oly kicsiny (mondhatnám kicsinyeskedő) a megállapitás, mint a csekélyebb perértéküekben. A per «elbirná» a magasabb dijat, de a biró még sem itél meg *még annyit sem, amennyit a blankettamunkáért* igazságosnak és méltányosnak talál megállapitani.

Honnan ez a különös jelenség?

Nem tudom okát adni.

Egyes esetekben a rendkivüli alacsony megállapitást értem. A biró a hiábavaló szószaporitást, a felületes, a teljesen értéktelen, vagy rosszhiszemü munkát nem mérheti ugyanolyan mértékkel, mint az alapos, szépen kidolgozott, jogászi és tisztességes pervitelt. Magam is ugy tennék a biró helyén: mérlegelném a kifejtett munkásság mérvét és értékét és ahhoz mérném a honoráriumot.

De ha el is hiszem *egyes* esetekben, hogy az ügyvéd értéktelen munkát végzett, azt nem mondhatja senki, hogy Magyarország *összes* ügyvédeinek *minden* munkája silány, hasznavehetetlen; hogy az esetek *tulnyomó nagy többségében* csak annyit érdemelt az ügyvéd érdemleges nehéz munkájáért, mint amennyi a legprimitivebb munkáért is kevés. Pedig a kir. Curia költségmegállapitásainak nagy többsége ilyen mértékkel mér. Gyüjteményem adatai hü képét nyujtják a Curia polgári tanácsainak költségmegállapitási judikaturájáról.* Ha a Curia irattárában bármely iratcsomót elő-

* A curiai és táblai felülvizsgálati, valamint a kereskedelmi és váltótanácsok gyakorlata lényegesen kedvezőbb.

veszem (számos ilyen próbát megkiséreltem), csaknem mindegyikben ugyanezek a számok ugyanezen arányban ismétlődnek. Az ily határozatok tehát nem egyes sporadikus jelenségek, hanem állandó, folyton meg-megujuló öntudatos nyilvánulásai egy inveterált régi rendszernek.

Éppen azért foglalkoztam ezen tárgygyal ily bőven, mert felsőbiróságaink költségmegállapitásaiban czéltudatos irányt látok. Nem egy-egy kartársunkon történt egyes sérelmekkel állunk szemben, hanem rendszerrel, s amely rendszernek alapeszméje az ügyvédi hivatás, az ügyvédi munka kicsinylése.

Teljesen jogos téren mozgunk, midőn e sérelmes rendszer megszüntetésére törekszünk.

Ugyanezen szerzőtől megjelentek a következő dolgozatok:

A kereskedelmi ügynökök jogi állása. 1897. Magyar Jogászegyleti Értekezések 131. füzet.

A tőzsdei áruüzleti szokások. 1897.

A hitelezők megkárositására irányuló vagyonátruházások. 1898. Magyar Jogászegyleti Értekezések. 138. füzet.

Ügyvédek elleni fegyelmi eljárás Németországban. 1899. Magyar Jogászegyleti Értekezések 156. füzet.

A részletügyletekről. 1900.

Az ügyvédség a perrendtartás tervezetében. 1901.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

